

Izhaja :
vsak ponedeljek in četrtek
popoldne.
Stane za celo leto 15 L.
" pol leta 8 "
" četrt " 4 "
Za inozemstvo celo leto
35 L.
Na naročila brez do-
poslane naročnine se ne
moremo ozirati.
Odgovorni urednik:
Polde Kemperte.

GORIŠKA STRAŽA

Št. 97 V Gorici, v ponedeljek 22. decembra 1924. Leto VII.

Nefrankirana pisma se
ne sprejemajo. Oglasi
se računajo po dogovoru
in se plačajo v naprej.
List izdaja konsorcij
„GORIŠKE STRAŽE“
Tisk Zadrugne tiskarne
v Gorici
Riva Piazzetta št. 18.
Uprava in uredništvo:
ulica Mameli šte. 5.
— (prej Scuole). —

Naše božično oznanilo.

Ko bodo naslednje vrste prišle v roke naših naročnikov in prijateljev, bo po njihovih domovih večinoma že vladalo svečano, praznično razpoloženje. V našem srcu danes, ko to pišemo, še ni tega razpoloženja. Preveč je udarcev, ki trpinčijo našega človeka dan za dnem, preveč je krivic, ki more in tlačijo naš narod, da bi se naša duša kopala v radostni prazničnosti. V nas se je zlasti v zadnjih časih nabralo toliko jedke grenkobe, da nam obtožilne, trpke besede kar same tečejo v pero.

Kljub temu našemu razdvojenemu stanju, ko nam žolč silí že v grlo, hočemo napeti skrajne moči in napisati nekaj vrst, ki naj odgovarjajo veselemu oznanilu božične noči. Zdi se nam, da smo to dolžni našim čitateljem. Vsled težkih prilik, v katerih trpimo, že dolgo nismo mogli na tem mestu zapisati radostne, od veselja odmevaajoče besede. Same bridke in trpke obtožbe in obsodbe so, katere moramo teden za tednom pisati na račun onih, ki so prišli k nam prekipevajoči od svobodoljubja in velikih obljub, a bi nas sedaj najraje potepali v to našo izmučeno zemljo.

Dve stvari sta, ki pred vsem razveselita človeka, če premotri našo deželo in ljudstvo, ki na njej živi: neutušljiva volja po življenju in značajna, neuklonljiva samozavest.

Kako obupno, uničujoče so izgledali naši kraji, ko se je začelo na veliki vojni naše ljudstvo vračati iz begunstva in strelskih jarkov domov. Naši ljudje pa kljub vsej nepopisni bridkosti niso oklevali in obupali. Z nadčloveško voljo, da hočejo živeti na zemlji svojih dedov, so šli na delo, prekopali, preorali, s svojim znojem še enkrat premočili svojo domačijo in si v par letih po večini zopet postavili svoj dom. Ljubezen do rodne zemlje združena z neubogljivo voljo, jim je dala sile in moči, da kljub vsem nepopisnim težavam niso omagali, temveč z uprav mučeniškim naporom dosegli svoj cilj.

Ta velika volja, ki je kot velik plamen razpalila večino našega ljudstva, nam daje svečano jamstvo, da bo vztrajalo na dosedanji poti in v svojem narodnem, kulturnem in gospodarskem življenju vstvarjalo vedno nove vrednote.

Druga sveta lastnost, ki diči našega človeka, je njegova neomajna samozavest. Nimamo velikih bogastev in ne moremo se postavljati s kakšnimi posebnimi dobrinami, ki bi jih nudila naša zemlja. Kar imamo je vse bolj skromno, pripravno za male razmere. Kar smo dosegli na raznih poljih, ni obdano s sijajem in bleskom velike zgodovine, temveč smo si večinoma s trudom in naporom ustvarili v zadnjih desetletjih. Toda kljub temu je naš človek na to našo bitnost, našo narodno samostojnost in samosvojnost z vso samozavestjo odločenega moza ponosen. Zdi se, da je ravno borba, ki smo jo morali voditi za vse, kar imamo, nas posebno ojeklenila in nam je vse, tudi malenkostne pridobitve, napravila posebno drage in ljube. Ta samozavest je tudi glavni in temeljni vzrok, da imajo raznarodovalni posklusi v naših vrstah tako malenkostne uspehe. Še ono malo število slovenskih fašistov, katere je omamila zmagovalni pohod Mussolinijev, je začelo kopneti in kmažu boste na deželi težko dobili človeka, ki bi se ne sramoval priznati, da je narodni odpadnik.

Ta dejstva so razveseljiva in naj nam bodo krepka pobuda, ko bomo praznovali svete božične praznike. Svetonočni zvonovi naj razlijejo preko naše trpinčene in razjedene dežele vsaj za nekaj dni radostni, tihi mir sreče in zadovoljstva. Minila bodo nasilja, zaman bodo preganjanja, kajti naša volja in samozavest, ožarjena v svitu vekovitih krščanskih načel, bo končno zmagala. Tudi Kristusov nauk je moral najprej v katakombe, a je od tam nastopil svojo zmagovito, osvajačno pot.

Kaj se godi po svetu?

Poslanec Besednjak v boju za pravice slovenskega ljudstva.

Na seji 19. t. m. je govoril poslanec Besednjak o zatiranju šolstva v naših krajih. Mussolini je napeto poslušal govornika; naučni minister ga je prekinjal; padle so celo besede: »Kupite si svojo svobodo s krvjo, kot smo jo mi!« Govor našega tovariša Besednjaka je izzval veliko pozornost tudi izven državnih mej. Ker nimamo še v rokah stenografskega zapisnika njegovega govora, bomo zanimivi govori priobčili prihodnjič v celoti.

Vsi pridejo na vrsto.

Zadnje mesece smo se že kar privadili na to, da prinese časopisje kako novo odkritje na rovaš snoparskih prvakov. Ljudski rek pravi: Bog ne plačuje vsako soboto. To se uresničuje na možeh, ki so kopicili krivico vrhu krivice, dokler ni bila mera zvrhana. Obračun je začel; piše ga pa italijansko ljudstvo. Kakor listje jeseni, tako odpadajo fašistovski glavariji od mogočnega debela, ki je hotelo pognati svoje veje do neba. Šli so Duminiji, Rossiji, Volpiji, De

Boni, Balbi in vrsta drugih z žigom na čelu. Sedaj je prišel na vrsto mož, za nas najbridkejšega spomina, dobro znani Franc Giunta.

Italijanska opozicija ima spretno generale, ki bodo baš s svojo taktiko spodnesli fašizmu tla. Vsak dan naperijo svoje topove na enega; če bi vse škandale razgalili hkratu, bi bilo sicer dosti grmenja, a v tem hrupu bi se marsikaka težka riba izmuznila. Nič ne pomaga, če Mussolini pripominja sarkastično: »Šel bom, ko me pošlje Njeg. Vel. kralj Savojski, ne pa Njeg. Vel. «Corriere della Sera.« Najbrže ne bo treba nikakega veličanstva, ampak le poštenja, ki ga imajo v obilni meri resni italijanski politiki, kakor tudi obe veličanstvi.

Giunta sodnijsko žigosan.

Milanski državni pravdnik je poslal zborničnemu predsedniku pismo, da se mu dovoli sodno postopati proti poslancu Francescu Giunti. V pisnu navaja državni pravdnik, varuh sednik pismo, ki ga je pisal poslanec obdolžen: 12. marca popoldne za časa državnozbornskih volitev sta bila na glavnem milanskem kolodvoru pretepena dva fašistovska disidenta, poslanec Cesare Forni in Giraldi

Guido. Napadalci so bili sami fašisti pod vodstvom poveljnika fašistovskih arditov, Albina Volpi.

Nek desetnik fašistovske milice je nato izjavil poslancu Forni, da je napad naročil znani Duminij, pri tiskovnem oddelku notranjega ministrstva. To so pa sklenili na nekem posvetovanju zopet že znani Cesare Rossi, Marinelli in Giunta. S tem so se hoteli maščevati nad Fornijem, ker je na nekem shodu napadel imenovane prvake, da so samo zaradi dobičkarstva pri fašizmu.

Komendant Rossi je pa bil 10. marca pri ministrskem predsedniku Mussoliniju, ki je dejal, da se mora za vsako ceno preprečiti Fornijev vpliv v Milanu. Poslancu Giunti se pa naroča, naj se za stvar zanima. Nato so izšli gotovi tajni ukazi na milansko fašistovsko grupo in znana Giuntova okrožnica, da je treba smatrati poslanca Forni in Rajmunda Salo za fašizmu najbolj nevarna. Radi tega je poslanec Giunta vpleten v napad; v koliko, bo dognala preiskava. Zato naj poslanska zbornica dovoli sodno postopanje proti Francu Giunti. Tako obtožnica milanskega državnega pravdnika.

Zbornica pred odločitvijo: ali za zakon ali za strankarstvo.

17. t. m. je prebral zbornični predsednik posmo, ki ga je pisal poslanec Giunta: »Zvedel sem, da se me obtožuje napada na poslanca Forni; zato dajem ostavko na mesto zborničnega podpredsednika.«

Nato se dvigne fašistovski poslanec Orano in predlaga, da se ostavka ne sprejme, »ker poznamo misli, srce in zvestobo našega Giunte in drugič, ker je že zadnji čas, da se s takimi obtožbami sedanjega stanja neha«. V zbornici, kjer sedijo, ne zastopniki italijanskega ljudstva, ampak le zastopniki ene stranke, je samoobsebi umevno nastalo živahno vzklivanje fašizmu in vodji. Že tedaj se je dalo presoditi, da bo trenutno prevladalo strankarsko zaslepljenje nad zakonom samim.

Glas vpijočega v puščavi.

Sredi tega hrupa se dvigne poslanec Boeri, pristaš narodnih liberalcev, ki sede edini razum fašistov v zbornici, in sredi grobne tišine pove:

Preznačilno je, da skuša zbornica v hipu, ko razpravlja o proračunu ministrstva pravde, tako kruto žaliti pravičnost s tem, da zavrača kazensko odgovornost poslanca. Nastop moža-poštenjaka sredi gruče fašistov se je zdel kot glas vpijočega v puščavi. Takoj so navalili nanj in sam Mussolini mu je zaklical: »Vi podajte ostavko; sram vas boji!« Poslanec Boeri se umakne iz zbornice med sikanjem in žvižganjem fašistovskih ljudskih zastopnikov. Po njegovem odhodu je fašistovski parlament zavrnil Giuntovo demisijo. Poslanec Boeri je nato izjavil, da se odpoveduje poslanskemu mandatu.

Da se nekoliko omili vtis, ki ga je naredilo prejšnje glasovanje, je poslanec Lanzillo predlagal, naj se tudi Boerijeva ostavka ne sprejme.

Mussolini je izgubil ravnotežje.

Doslej je Mussolini spretno krmaril med ustavobranitelji in ekstremisti v svoji stranki. Z opisanim nastopom v zbornici, je pa dokazal, da je stvar pritrjal da take meje, da mu že pohaja hladnokrvnost. In to je slabo znamenje za vsakega politika, posebej še za politike »močne

roke«. Dogodki, ki so sledili zbornični seji z dne 17. t. m. so pokazali, da se je Mussolini zaletel. Pri glasovanju o Giuntovi demisiji nista bila navzoča bivša ministrska preds. Giolitti in Orlando. Salandra, vojni po-habljenca in kombatanca so glasovali proti.

Fašistovski poslanci srebljejo neslano juho, ki so jo sami skuhal.

Po odhodu opozicionalnih poslancev, so ostali v zbornici le še fašisti in nacionalni liberalci.

Ko so odhajali iz zbornice poslanci, ki so glasovali za to, da se Giunta izroči sodniji, so nastali viharji incidenti. Med tem je že počila vest, da je Salandra sklenil, da se ne bo več žrtvoval za fašiste. »Na to polje,« tako je izjavil mož, ki je bil močan steber vladne večine, »pa ne bomo šli za fašisti.« Druga opozicija obstoječa iz Giolittijevih in Orlandovih pristašev se je grozeče dvignila pred Mussolinijem. Ta je usodnejša za vladno stranko, ker je potem v zbornici osamljena in je njena usoda za-pečatena.

Nova opozicija je sklenila, da ne gre več v zbornico, dokler bo sedel na podpredsedniškem mestu poslanec Giunta.

Vodja fašizma se je zdaj zbal grozne osamljenosti in je sklenil začeti novo igro. Uklonil se je pred starim lisjakom Giolittijem, ki ga je spretno ujel v skobec, da reši še za nekaj časa sebe in svojo stranko.

Poslanec Giunta je na višji migljaj pisal novo pismo predsedniku parlamenta, kjer javlja, da vztraja pri svoji demisiji. Naglo vstane faš. poslanec Buronzo in v dolgem govoru pregovarja in roti svoje tovariše naj vendar sprejmejo Giuntovo ostavko, da rešijo fašizem. Čudno je bilo gledati ravno iste poslance, ki so prejšnji dan z viharnimi ovacijami izrekli Giunti zaupnico, ko so danes skušali drug drugega prepričati, da se Giunta odstavi kot podpredsednika zbornice. Celotno fašistovski gromovnik in »skoraj-mučnik« Farinacci je z lepimi besedami v prilog obtoženega poslanca, izjavil naj se sprejme ostavko. Njegov drug, Michele Bianchi, pa ni uvidel s kakimi kartami igra danes Mussolini in je naivno-dosledno zjavil, da, če so prej glasovali prav, čemu zdaj popravljati? Mož je na slabo naletel. Vodja Mussolini zagrmí nanj: »Glasuj kot ti ukazuje disciplina! To je tvoja dolžnost in nič drugega!«

»Dosti grenkih sem že požrl, častiti Mussolini, bom pa še to« je jecljal ukorjeni poslanec, ko se je moral preleviti vsled hudega gospodarjevega pogleda v ponižno bitje. Nekateri poslanci so še nekaj ugovarjali; ko je prišlo do glasovanja so lepo vsi glasovali ravno obratno kot prvič, ker ukaz je le ukaz. Po naše se pa to pravi: Čigar kruh jela, tega prejo prela.

Še en korak nazaj.

Politični neuspehi, ki jih Mussolini doživlja dan za dnem, ga z logično silo tirajo na umik.

Na sobotni seji parlamenta je Mussolini iznenadil fašistovske in nacionalno-liberalne poslance, ki so se vrnili po izvojevanju zmagi v parlament, z novim načrtom o volivnem zakonu. Ta načrt, ki so ga doslej spretno skrivali popolnoma prevrže dosednji način, po katerem je v vsakem volivnem okrožju dobila večinska stranka dve tretjini vseh poslancev.

Sedaj bo pa izvoljen tisti kandidat, ki bo dobil največ glasov. Število poslancev se zviša za 25; tako, da pride povprek na 75.000 ljudi po en poslanec. Glasovnice tudi ne bodo več nosile znamenj posameznih strank, ampak državni grb. Zbornica ni vedela v prvem hipu, kaj hoče Mussolini s tem doseči. Liberalci z Giolittijem na čelu so to z nasmehom vzeli na znanje; fašistovsko časopisje pa pravi, da pomeni novi načrt zlom opozicionalnih strank. Najbrže bo pa resnica ta; da je uvidel Mussolini sam, da so sedanje metode

pristudile fašizem italijanski pošteni javnosti in hoče ob dvanaesti uri kreniti na pravo pot. Ali bo s tem pridobil zase opozicijo in obenem ukrotil skrajne fašiste pod Farinaccijevim vodstvom, je pa zelo dvomljivo.

Zbornica končala za letos svoje delo.

S to sejo je bilo zasedanje zaključeno. H koncu je poslanec d'Alessio predlagal, naj se izreče zborničnemu predsedniku zahvala za uspešno delo v zbornici. Prihodnja seja se bo vršila 3. januarja.

DNEVNE VESTI

25 letnica

„Pučkega Prijatelja“.

Znano, neustrašeno glasilo istrskih Hrvatov „Pučki Prijatelj“ obhaja s totedensko številko 25 letnico svojega obstanka. List je v najbednejših razmerah ustanovil veliki škof dr. Mahnič. Med njegovimi uredniki je bil svoječasno tudi naš goriški prijatelj dr. Brajša. Pozneje se je v Pazinu ustanovilo „Tiskovno društvo“, ki je prevzelo tudi izdajanje „Pučkega Prijatelja“. Tiskarna „Tiskovnega društva“ se je zelo lepo razvijala in je bila prav moderno urejena. Vodil jo je sedanji vodja naše Zadržne tiskarne g. Špacapan. Leta 1920. so pa fašisti, katerim je bil odločni „Pučki prijatelj“ trn v peti, navalili na tiskarno, polili stroje z bencino in vse zažgali. Škoda je bila ogromna, tiskarna uničena in pregnana iz Pazina. „Pučki Prijatelj“ je postal begunec. Nekaj časa je prenehal sicer izhajati, toda ker je bilo nujno potrebno, da ima hrvatsko ljudstvo svoje glasilo, so ga istrski voditelji z največjimi žrtvami zopet začeli izdajati. Kot begunec je začel kot svoječasno „Goriška Straža“, svojo trnjevo pot, toda plodonosno delo najprvo v Trstu, potem se je preselil za nekaj časa v Gorico, odkoder se je pa moral vsled sedanjih tiskovnih predpisov zopet vrniti v Trst.

Svojemu sobojevniku in sotrpinu želimo ob njegovem jubileju prav iskreno, da bi njegovo pošteno in močato delo rodilo obilo sadov. Spominjamo se zvestega prijateljstva, ki veže „Goriško Stražo“ s „Pučkim Prijateljem“ ter izrekamo trdno nado, da se bo to prijateljstvo še poglobilo, da se bo ozka vez, ki spaja obe ljudski glasili še okrepila in da se bo njunemu sporazumnemu delu za enake cilje in smotre posrečilo izvojevati Hrvatom in Slovencem v Italiji lepšo bodočnost.

„Goriška Straža“ je poslala svojemu tovarišu brzojavno svoje častitke k znamenitemu dogodku.

Smrtna kosa.

Umrila je po kratki boleznii gospa Lucija Gruntar, vdova po pokojnem mnogoletnem županu g. Fr. Gruntarju. Bila je stara okrog 60 let. — Zapuščka sina profesorja Viktorja in hčerko poročeno s sodnim svetnikom Ferjančičem v Ajdovščini. Bila je zavedna, poštena slovenska mati, ki je tudi svojo družino vzgojila v strogo narodnem duhu. Pokoj njeni duši!

Grenak učiteljski kruh.

Iz učiteljskih krogov smo prejeli: Kandidatje in kandidatnje, ki so v zadnjem šolskem letu maturirali na tolminskem učiteljskišču še danes sanjajo doma o učiteljskem stanu. Polni nad in idealov so primorani gledati, kako jim mora še oče rezati kruh, ko bi si ga že radi sami služili. Kdo je temu kriv? — Po novih določbah plačuje učiteljstvo mora hoditi po svojo plačo na banko! To bi sicer ne bilo najhujše, toda hudo in neprijetno je, da plače ne dobi točno izplačane. Posameznik mora po petkrat do šestkrat romati na banko, predno dobi svoj skromno plačo. Naš stan je stan tihih delavcev, ki globoko čutijo. Ko ponovno romamo po denar nas preveva občutek, kakor da bi hodili fehtati in ne kakor, da bi bili državni uradniki. Napravite red!

Mladinoljubom!

Komu ni pri srcu naša mladina? Kako nas veseli njen napredek po prosvetnih društvi! S hvaležnostjo se spominjamo onih vrljih kulturnih delavcev in delavk, ki se z vsem idealizmom oprijemljejo prosvetnega dela. Naša Prosvetna zveza je lahko vesela lepih uspehov, ki jih je obrodil njen trud. Niso se zastoj vršile one stotine predavanj v preteklem letu, bogat sad so obrodili lepi tečaj in vzorne prireditve. Deželani vidimo te uspehe in smo jih srčno veseli. Najbolj nas pa veseli vzorno mladinsko glasilo „Naš čolnič“. Ko pride ta list v naše vasi, zavladava veselje med fanti in dekleti. Pričakujejo ga nestrno kot svojega prijatelja in svetovalca. Ravnokar smo prejeli zadnjo številko letošnjega letnika. Odkrito povedano, da smo se je prav razveselili. Ta lepa pestrost, raznolikost, poljudnost in krasne slike, so nam napravile pravo božično veselje.

Kdor v resnici ljubi mladino in ji želi napredka, naj podpira z vsemi močmi naše prosvetno gibanje in razširja med mladino prekrasno glasilo „Naš čolnič“. Mladinoljubi, napravimo našim vrlim kulturnim delavcem veselje za praznike in ob vsaki priliki pripravljajmo „Naš čolnič“. Vrlji fantje in dekleta zaslužijo našega zanimanja v polni meri.

Deželan.

Prosvetna društva in „razkolništvo“.

Ne bi napisali teh vrstih, če nas ne bi vedno preračunjene notice od nasprotni strani v to silile. Naše delo ni delo polemiziranja in kovanja z otroško maniro s prstom na nasprotnika, ampak delo med ljudmi, ustvarjajoče. Zalostne naloge, da so začeli gotovi gospodje, v političnem časopisju gonjo proti prosvetnemu delu, ki ima na svojem praporu zap.sana vzvišena načela krščanstva, nismo diktirali mi, V političnem listu se očita »Prosvetni zvezi«, bodamo si odkriti, »razkolništvo« in škodljivo razoravanje. Gospodje, poglejte koliko kulturnih zarišč je razsejanih od Triglava do Devina, od Brd do Snežnika, in boste videli, jeli to »razoravanje«. Če vam niso po vseči krščanska načela, ne moremo nič zato; ljudstvo dokazuje, da so mu všeči, s tem, da se oklepa teh društev, svoje opore in to nam zadostuje, čeprav nas vi ne hvalite. Kjer pa ni kak.m po godu krščansko prosvetno društvo, svobodno mu, naj si osnuje društvo po svoji misli! Naše krščanstvo in naše svobodomiselnost ne gresta skupaj. Zato je pri vseh kulturnih narodnih načela: vsak razmahni svoje sile v plemeniti tekmi z nasprotnikom in čigar delo pokaže uspeh, ta bo imel več pristašev. Če bi mi opustili svoje delo za trpeče ljudstvo, če mu ne bi kazali v teh težkih urah poti k lepemu, vzvišenemu, bi seveda, vi gospoda, takoj vzključili: »Hvala Bogu, razkolništva ni več«. Mi vam pa povemo: Svobode širjenja krščanske kulturne misli, si ne pustimo kratiti od nikogar; kdor jo hoče sprejeti, se sam odloči, kdor ne, prosto mu! Ni li to kulturnejše pojmovanje prosvetnega dela, kakor denuncijantstvo o razkolništvu?! Da je naša pot prava, je dokazalo ljudstvo! »Razkolništvo«, ki se je očitalo delavcem pri P. Z. je zgrešilo svoj cilj!

Tudi gotove izjave dveh, treh ljudi iz nekega »fantovskega« odseka ne pomagajo nič. Sami so že dobili do-

volj jasen opomin; ljudem, ki pa v atovski pozji nekaj očitajo kulturnim delavcem krščanske prosvete. kličemo: več viteštva, manj besed in dosti dela!

Idrijske čipke.

Pod tem naslovom sem priobčil v „Edinosti“ z dne 18. t. m. št. 302 na četrti strani članek, v katerem so mi pa v uredništvu predružačili četrti odstavek. Glasiti bi se bil moral po mojem rokopisu: „Goriška in tržaška združna zveza bi morale organizirati stalne razstave teh itd. „Edinost“ je pa priobčila: „Tržaška združna zveza bi morala itd.“

Upam, da se bo tudi g. gospodarski referent pri „Edinosti“ zdramil ter prinesel popravek kot je v rokopisu in ko sem ga napisal v svojem pismu z dne 18. t. m. Dipl. com. Gomšček.

Pozabljene klobase.

Zadnjo soboto popoldne je nekdo pozabil v našem upravnistvu večjo količino klobas. Če ni imel namena jih darovati »Straži« so mu nekaj dni na razpolago. Deset procentni odbitek, ki pripada najditelju, sta si uredništvo in upravnistvo že razdelila.

Shod „Skalnice“ bo v nedeljo dne 28. t. m. ob 3. pop. v Sirotišču. Predsedstvo.

Prazniki naj bodo dnevni agitacije in nabiranja naročnikov za našo »Stražo«!

Koncert zbora učiteljske zveze v Gorici.

V zadnji številki „Goriške Straže“ smo prinesli vspeled koncerta, ki ga priredi učiteljski zbor v soboto ob 8h zvečer v dvorani Trgovskega doma. Pomotoma je bilo izpuščenih nekaj mest sporeda, zato ga ponovno objavljamo v celoti:

a) Italijanska recitacija. 1. Grazio Vecchi: Motetto. 2. Janko Ravnik: Poljska pesem. 3. Emil Adamič: Molitev pastirčkov. 4. Anton Lajovic: Kroparji. 5. Emil Adamič: Narodne pesmi po napepih iz Kokošarjeve zbrike. 6. Anton Lajovic: Lan. 7. Stjevan Mokranjac: Kozar. 8. Anton Lajovic: Zlato v Blatni vasi. Odmor. 9. Emil Adamič: Belokranjske svatovske pesmi. 10. Stjevan Mokranjac: X. rukovet z ohridskih jezer (Biljana).

Po otvoritvi koncertne sezone pevskih zborov, v kateri nam je podala prvi veliki koncert „Prosvetna zveza“ v Gorici, odsek „Mladika“ javljamo z radostjo koncert našega prvaka v Julijski krajini; zbor učiteljske zveze. Ne bomo govorili na dolgo in široko v kak ponos nam je ta zbor, saj vsakdo, ki ga je čul pri prvem koncertu, lahko priča o njegovi pevski višini in moči. Kdo se še ne spominja onega pomladnega speva, ko vijolice spet zacvetó... in pa onih sedmero pastirčkov in sedem suhih, težkih let...

Vspeled učiteljskega koncerta je popolnoma nov. Pesmi, ki jih bo zbor topot izvajal, so žele vihar navdušenja in priznanja po Bologni in Benetkah, koder je zbor nastopil v svoji turneji. Velike so žrtve teh pevcev, ki proslavljajo našo pesem pred svetom. Da se jim izkažemo hvaležne, je naša sveta dolžnost, da se vsi ljubitelji petja, posebno podeželski zbori v čimvečjem številu vdeleže koncerta.

Predprodaja vstopnic bo v Katoliški bukvarni in Narodni knjigarni.

S povsem drugim vspeledom nastopi zbor naslednji dan (v nedeljo 28. t. m.) ob 4h popoldne v Rencah.

Rešitev ugank

Ljudskega Koledarja.

a) Steber: Leu, jeza, ujed, dete, stol, kolo, Izak. Od spredaj doli in zadaj gori bereš »Ljudski koledar«. b) Besedna uganka: Sneg. c) Konjiček: »In zdaj zatrt je tod naš glas in tuj krog zvene glasovi. Tuj trg in grad, tuj ves je kras, oh, naši so samo grobovi.« d) Ducat ugank: V polne. Ker stare že imajo. Ker v Lj. porabijo zanjo več časa. Za nič, ker je prst večdno večji od prstana. Koprivo. Kadar ni nikogar notri. Črka r. Dan smrti. Laž. Starost. Ker je vedno noč vmes. Ker ga pozoblje, konjev pa ne more. Do pike natančno sta rešila Ivan Lenardig, Kojsko 90, ter Rafael Bajc,

Zapuže 38. Dne 18. XII. 1924. je bil v prisotnosti 6 neinteresiranih oseb v Zadržni tiskarni izžreban Rafael Bajc, ki brezplačno dobi Mohorjeve knjige za leto 1925.

Volitve v Kanalu.

Prihodnjo nedeljo dne 28. t. m. se bodo vršile v Kanalu druge občinske volitve po vojni. Proti poštenemu domačemu prebivalstvu se družijo nekateri bogataši-domačini s par privandravci. Prišli bi zopet radi do korita in molzli ubogo občino. Pove-mo pa raznim Tomažičem in Muznikom, da ljudstvo docela pozna njihovo »pošteno« del pri raznih vodovodih in občinskih hišah ter bo z njimi obračunalo kot zaslužilo.

Nevarno je obolet

č. g. Ivan Drašček, kurat v Štjaku. Se priporoča vsem čč. gg. sbratom v molitev!

Nogometna tekma.

Za božične praznike dne 25. in 26. t. m. gostuje v Gorici športni klub „Primorje“ iz Ljubljane. In sicer nastopi nogometno moštvo tega kluba proti znanemu teamu A. S. „Pro Gorizia“. Po došlih nam poročilih bodeta tekmi, ki se odigrata oba dneva na športnem igrišču v Gorici via Lanthieri, vpricho močnih in izvežbanih moštev, ki nastopijo, zelo zanimivi. Pričakovati je vsled tega, da bode naše občinstvo počastilo goste s številnim obiskom. Začetek tekem ob 14.30 vsakega dne.

Pozor!

Opozarjamo čitatelje, da prinesemo konec članka „Nove določbe o zasebni službovni pogodbi“ v novoletni številki „Goriške Straže“.

Dijaški vestnik.

Opozarjamo vse tovariše D. Z., da se gotovo udeleže sestanka vseh okrožij ki se bo vršil v nedeljo dne 27. dec. t. l. ob pol 10. uri zjutraj v slov. Alojzijevišču. Ker je sestanek izredne važnosti pozivljamo vse povabljenе tovariše, da se gotovo udeleže sestanka.

Odbor.

V deželi avtomobilov.

Pred dobrim mesecem je bil v ameriškem mestu Cincinnati obsojen nek tovarnar, ker je prehitro dirjal z avtom. Za kazen so mu odvzeli pravico vožnje z avtomobilom za eno leto. Njegov zagovornik je ves razburjen vzključil: »Nezaslišano, gospod sodnik, vi omejujete osebno svobodo ameriškega državljanca, vi ga silite, da postane celih dvanaest mesecev pešec!«

Ta dogodba se bi nam Evropcem zdelala nekam nenavadna, če ne pomislimo, da ima vsak šest človek že svoj avto. Ker je v vsakem vozu približno prostora za šest oseb, bi se lepega dne lahko vsi Amerikanci pripeljali kar v avtomobilih k nam v goste, če ne bi bilo vmes morja, kajpak. Vseh prijavljenih avtomobilov je v Ameriki 15.552.000, dočim po vsem ostalem svetu le kake tri milijone.

Ni čudno, da se pri taki množici avtomobilov, kljub vsem varnostnim odredbam, dogodijo mnoge nesreče. V prvi polovici letošnjega leta so samo v New Yorku povozili avtomobili 2146 ljudi.

Pri tolikem številu avtomobilov igrajo važno vlogo tudi shrambe za nje, garaže. Ker ne morejo pri vsaki hiši zgraditi radi pomanjkanja prostora toliko garaž, kot je družin z lastnim avtomobilom, so prišli Amerikanci na originalno idejo. Sezidali so v New Yorku nebotičnik, kjer bo prostora za kakih 600 avtomobilov. Posebne priprave dvigajo avtomobile s pomočjo stisnjenega zraka v najvišja nadstropja.

Naravnost za smešno ceno si že lahko danes kupiš avto v Ameriki. Za 50 dolarjev jih je na stotine srednje dobrih na prodaj. Najfinejši turistiški avtomobili stanejo le do 600 dolarjev. Bencin je neprimerno ceneji kot pri nas. Zato pa se vozijo ob nedeljah vse delavske družine na izlete v avtomobilih. Kuharice hodijo v avtu na trg; otroci se vozijo v šolo. Celo dušni pastirji hitijo za zadnjo uro k bolnikom v avtomobilu.

Oznanjam vam veliko veselje:

Nocoj je rojen Kristus Gospod v mestu Davidovem.

Zopet bodo zazvonili po deželi svetonočni zvonovi. Ponačljali bodo veselo angelsko oznanilo: Mir ljudem na zemlji, ki so blage volje! Temu radostnemu pozdravu se pridružujemo tudi mi in želimo vsem naročnikom in čitateljem miru in blagoslova v svetih božičnih praznikih. Naj njihova izmučena srca najdejo vsaj v teh blaženih dneh nekoliko tolažbe in utehe. Okrepite svoje duše v prepričanju: Svetonočno blagovestje se bo vresničilo, ker zahtevata tako božja in človeška pravica!

Uredništvo in upravništvo.

(R...k.)

Pozdravljeno, Dete nebeško!

Si že tu med nami. Detece božično? Po dolgih, žalostnih dneh, si zopet med nami!

Hrepenenje naše Te je izprosilo, da si prišlo k svojim otrokom, ker vsi smo Tvoji otroci.

Bodi pozdravljeno, Dete nebeško, z zlatimi očesci, ki gledajo na nas skozi megle; nočejo se razgubiti iznad te solzne doline.

O, da bi Te mogel ogreti na svojem srcu; pa se bojim, veš, da bi ožgal Tvoje zlate kodrčke, ker se je mene že prijela vročica strasti; večne pomladi si vajeno, Dete nebeško; lepo je pri Tebi doma.

Le malo je dni, ko slutijo naše duše pritrkavanje srebrnih zvonov od zgoraj; tedaj nas pozdravljaš, Dete nebeško.

Takrat nas zgrabi silno; presune nas domotožje in iščemo v noči poti k Tebi, Bog!

Daj, daj, povej, Dete nebeško, kaj dela naš Oče?

Skoraj se bojim, da je jezen na nas, ker kopni vse Božje na zemlji, kot sneg pred solnčno toploto.

Pa, vsaj Ti, sladko Dete nebeško, prihajaš vsako leto med nas; saj, če ne, bi zarastel plevel stezo med zemljo in nebom.

Kako radi bi vedeli, kaj je v deželi večne pomladi; si videlo, Dete nebeško, vse, ki so morali pred nami.

V belih oblekah, z mirtinimi vencami so šli; dolga vrsta jih je bila; nam so bili dragi in ljubi.

Saj si prosil, Kodrolašček nebeški, za nje? Njih pozdrave nam prinašaš.

Tako radi bi Ti še povedali, Dete nebeško, kaj nam je težko. Vidiš nas vse, ki nas je pošlal Oče na ta kraj; veš, kaj Te prosijo naša srca; prizanesi, ker zamira beseda na ustnah.

Ogrevaj nas, Detece, ogrevaj, ker smo tako, tako mrzli, ker mislimo, da smo veliki, in nočemo več biti otroci.

Naj te poljubimo vsi, da nam zacvetejo v poljubu rože blagoslovne.

Moje srce bi si izrgal v tej sveti noči, da bi sipalo iskre in kazalo poti najim bratom v temni.

O, Dete nebeško, to si storilo Ti v sveti, blaženi noči!

(Iz Försterjeve »Lebenskunde«:
R...k.)

Noč dobrote in rešenja.

V starodavnih časih je živel mogočen kralj. Z velikansko vojsko je prihrumel v tuje dežele, požgal vasi in mesta, prebivalce pa odvedel v sužnost.

Svoja dela je dal vdolbsti v kamen. In ko je slutil, da se bliža konec njegovega življenja, je zaukazal, da se mu zida mogočen mavzolej iz velikanskih kvadrov. Odredil je, naj se njegovo truplo po smrti mazili z najdragocenejšimi mazili in dišavami in se tako otme gnilobi in trohnobi.

Pa njegovo ime ne živi več med nami. Oko nam ne žari in srce nam ne utriplje živahneje, ko slišimo o njem govoriti.

In prišel bo dan, ko bosta dež in vihar porušila zadnji kamen njegovega nagrobnega spomenika. Veter pa bode nanosil iz puščave peska čez zadnje sledove njegove mogočnosti in izbrisal njegov spomin, kakor da ni nikdar živel.

V davnih časih pa je tudi živel neki mož. Toda ta ni imel vojaštva, ni prelival krvi in ni požigal hiš. On ni vklesal svojega imena v kamen, ampak v človeška srca. Podajal je grešnikom roko v pomoč, nežno je božal vroča čela bolnikov, z lučjo svoje usmiljenosti je svetil v temo in bedo siromakov, vstrajal do križa v potrpežljivosti ter bil vedno pripravljen, vsem odpustiti. Do onih, ki so ga najsrdečije preganjali, je imel največ usmiljenja; in hrepenel je po tem, da bi jih s svojim zgledom odvrnil od njihove podivjanosti.

Ni si zidal nagrobne palače, kakor stari kralji, in vendar vidite povsod v velikih mestih, kakor tudi v neznanih, malih vaseh eno hišo, posvečeno njegovemu spominu.

Da, celo visoko nad ljudskimi domovi, v bližini večnega snega stoji kapelica in v njej zvonijo v spomin dela njegove ljubezni. In nocoj se obhaja po vsem svetu sveta noč njegovega rojstva.

Solnčni zaton našega stoletja.

(V bengalskem jeziku napisal indijski pesnik - mislec Rabindranath Tagore.)

Zadnje solnce stoletja se pogreza v krvavordeče oblake Zapada in v vrtince sovraštva.

Razgaljena selbičnost narodov pleše v blazni, pijani omotici ob zvokih žvenketajočih mečev in tuljenju masevalnih spevov.

Toda požrešno truplo naroda se bo v trenutku najblaznejšega opoja razpočilo vsled neprestanega žretja.

Ves svet mu je plen, poželjivo ga liže in grize ter požira v velikih kosih

in to ga napihuje, dokler ga ne zadene strela z jasnega sredi brezbožne pojedinje.

Škratna svetloba na obzorju ni zarja tvojega miru, o domovina, je le odsev grmade, kjer se žge mrhovina: selbičnost narodov, ki se je zgrizla do belih kosti.

Glejte: noč dobrote je večja in trajnejša kakor vse orožje tega sveta. Moč dobrote vleče k sebi blodečega zemljana, kakor luč rojstne hiše njega, ki se je izgubil v temnem gozdu.

Ne bojte se, da bi bila kedaj do brotljivost in pristrčnost brez uspeha in koristi. Vsaka dobrohotna beseda, vsak izraz velike ljubezni je nesmrten, zmaguje nad zaničevanjem in zasmehovanjem ter slavi svojo zmago v srcih, ki so zapuščena od sveta.

Oskar Wilde:
Iz angleščine F. Šorli.

Samopašni velikan.

Vsak popoldne, ko se je deca vračala iz šole, so se dečki ustavili pri igri v velikanovem vrtu.

Vrt je bil velik, poln sočne trave.

Tu pa tam v travi so se bliščale cvetke, lepe kakor zvezde; dvanajst breskev, žarečih spomladi v rudečkasti barvi kakor biseri je v jeseni klonilo pod težo sadu.

Ptički so prepevali v vejevju tako sladko, da se je deca pri igri zamaknila in poslušala. »Kako srečni smo tu!« je vzklikala.

Nekega dne se je vrnil velikan. Bil je na obisku pri svojem prijatelju čarovniku. Sedem let sta se menila in ko je velikan vse povedal kar je znal, — bil je molčeče narave — se je vrnil v svoj grad. Ko je prispel v vrt je zasačil deco pri igri.

»Kaj počenjate?« je zakričal in deca se je razpršila.

»Moj vrt, je moj vrt,« je poudaril, »to je vendar razumljivo in ne pustim, da se igrate tu!«

Ves vrt je ogradil z visokim zidom, postavil tablo in zapisal: »Kdor vstopi bo kaznovan!«

Bil je ta velikan samopašnež. Uboga deca ni vedela kam. Rada bi se bila igrala na cesti, da ni bilo toliko prahu in trdega kamenja. Vstavljal se je pred obzidjem in igrala po šoli zdihovaje po vrtu: »Kako smo bili srečni takrat!«

Pa je prišla pomlad. Vso deželo so napolnile cvetke in ptički. Le v veli-

kanovem vrtu je še trajala zima. Ker ni bilo dece so ptički molčali in rastline so pozabile vzcveteti.

Prelestna cvetka se je nekoč vzdramila v vrtu. Zapazila je svareč napis za deco, se zgrozila in se umaknila sočutno pod zemljo.

Edina gosta v vrtu sta bila sneg in led. »Pomlad je pozabila na vrt,« sta si rekla, »zato ostaneva tu.« Sneg je pokril travo z belim plaščem in led posrebril vse rastline.

Oglasila se je burja, da bi stanovala z njima. Zavita je bila v kožuho vino in tulila neprestano. »Lepo je tu« se je zamislila, »še točo bomo poklicali.« In res je prišla še ta. Vsak dan je po tri ure mlatila po grajski strehi, dokler ni razbila vse ilovnate plošče, potem se je lovila na vso moč okoli po vrtu. Oblečena je bila v slivo in je izdihavala led.

»Kje se le mudi toliko ta pomlad!« je vzdihoval velikan ob oknu in gledal na vrt. »Morda se vendar spremeni vreme!«

Pomladi pa le ni bilo, niti poletja. Jesen je nasula sadje po vseh vrtovih, le pri velikanu se ni ustavila.

Zima, burja, toča, sneg so še naprej plesali po vrtu.

* * *

Neko jutro je začul velikan v postelji čudovito godbo.

Tako sladka je bila za njegovo uho, da si je mislil: »Kraljevi godci gredo mimo.« V resnici je pel ptiček, po tako dolgem času, da se je velikanovo uho že odvadilo godbe. Toča se je vstavila na strehi, burja je umolknila in skozi okno je prihitel blag vonj. »Mislil, da bo že pomlad« je rekel velikan in planil k oknu.

Kaj je videl?
Čudovita stvar!

Skozi majhno odprtino v zidu se je bila deca vtihotapila v vrt in posedla po vejevju dreves. Na vsaki veji, ki jo je opazil, je sedel otrok. Drevje se je tako vzradostilo, da se je obleklo v cvetje in trepetalo je vejevje nad glavami otrok. Ptički so se podili sem in tja in žvrgoleli veselja. Cvetke so kukale navzgor in se smehtjale. Le še v enem kotu vrta je tičala zima; v najoddaljnejšem kotu; tam je bil deček, tako majhen, da ni mogel do vej. Hodil je okrog in bridko plakal. Ubogo drevo je bilo pokrito v sneg in led. Burja je tulila okoli drevesa. »Pridi, dete,« je vabilo drevo in sklonilo svoje veje nizko, a otrok je bil še premajhen. Velikan je videl ta prizor, srce se mu je mehčalo. »Kak selbičnež sem bil« si je rekel. »Sedaj vem zakaj ni bilo pomladi. Dete spravim na drevo in razbijem zidovje in odslej naj bo vrt za otroke.«

Zares se je skesal.

Šel je doli, odprl natihoma vežo in vstopil na vrt. Deca ga je opazila in prestrašena zbežala. Le mali deček ni zbežal, ker so mu bile oči tako solzne, da ni videl ničesar. Natihoma je prispel velikan od zadaj, prijel otroka in ga posadil na drevo.

Drevo je hipoma vzcvetelo in ptički so prihiteli. Deček je stegnil ročice, objel velikana okoli vratu in ga poljubil.

Ko je ostala deca to zapazila je pritekla nazaj. »Moj vrt je vaš vrt, otroci!« je skesano izjavil velikan; vzjel je sekuro in razbil ograjo. Ko so šli ljudje tam mimo so videli vrt v čarobni krasoti. Tam se je igral velikan v sredi otrok.

Tvoje jutro sniva za tiho temino
Vzhoda, čaka ponižno in mirno.

Imej pripravljeno žrtev za sveti
solnčni vzhod!

Naj bo tvoj pozdrav prvi, ki mu bo
donel naproti:

»Pridi mir, porojen iz velike bolesti
božje,

pridi zaklad tihe sreče.

pridi z mečem junaštva.

pridi z vencem miline na čelu.

Ne sramujte se, moji bratje, če
stojite pred mogočniki

v belih oblačilih vaše preprostosti!
Vaša krona boji ponižnost, vaša svoboda, svoboda duše.

Na golem pogorišču vašega uboštva sezidajte vsak dan znova prestol božji,

in vedite: kar je ogromno, ni vedno
veliko, in ošabnost ne traja večno!

(R...k.)

»Kje je vaš mali tovariš?« je vprašal velikan otroke. Vzljubil ga je bil velikan zaradi poljuba.

»Ne vemo, odšel je.«

»Recite mu naj pride jutri!« je zaprosil velikan.

Vsak popoldne so se igrali tam otroci in starci z njimi, toda malega dečka ni bilo.

Pretekla so leta, velikan se je silno postaral; ni se mogel več igrati. Sedel je v širokem nastoljaku in samo gledal.

Neko zimsko jutro je gledal skozi okno in se oblačil. Ni več sovražil zime vedoč, da pomlad še spi in čaka.

Pomenjal si je oči in gledal, gledal. Uganka je bila to kar je videl. V najoddaljenem kotu je cvetelo drevo v bujnem belem cvetju. Vejevje je bilo iz zlata, srebrno sadje se je bliščalo tam skozi. Spodaj je stal otrok — ljubljenec velikanov.

Vzradoščen se je opotekel starci do tja. Videvši dečka mu je šinila kri v lice. »Kdo se je predrznil te raniti?« je vprašal, kajti dete je imelo z žeblijem prebodene roke in noge.

»Kdo te je ranil?« je tulil starci ves besen, »pograbil sem te in ga ubijem!«

»Ne!« je odgovoril deček, to so le rane ljubezni.«

»Kdo si?« je vprašal velikan in se zgrudil pred dečka na kolena.

Deček se je nasmehnil in dejal:

»Nekoč si me pustil igrati v vrtu, danes greš z menoj v paradiz.«

Ko je popoldan pritekla tja deca, je našla starca mrtvega, vsega pokritega z belim cvetjem.

„Petrčkove poslednje sanje“.

Božična igra v 4 dejanjih, spisal P. Golia. Igrajo v Dornbergu za božič.

Božični večer! ... V revni koči živita v trdem uboštvi Peterček in babica. Mamica je umrla, a očeta so mu ubili v vojni. Peterček je bolan v postelji. Babica vprašuje o Jezuščku, ki nosi nocoj otrokom darila, o vilah in škrtatih, o kralju Matjažu in njegovih vojaki. Vse to je videl v lepih knjigah, a v resnici je vse to še mnogo lepše. Želi, da bi tudi njemu Jezušček prinesel suknjico, kapičo in škorenčkova za šolo. Babica mu je more več obljubiti kot to, da mu Jezušček prinesel orehov kot lani. Berač pride, prosi prenočišča, babica ga lepo sprejme, Peterček mu ponudi celo mleka. Vsi se nato spravijo počitku. Peterček sanja. Vidi Jezuščka, ki mu prinese zaželjeni plaček, kapičo in škorenčke. — Berač se je spremenil v čarodeja, kateremu vse mogoče. Mesec pokliče doli neba, da bo svetil njemu in Peterku v vse tajnosti tega sveta. Pridejo Kraljestvo kralja Matjaža. Tisočtoto spanje je vladalo nad mogoč-

nim carstvom. Sedaj se vsi prebujajo in hočejo pripraviti mlademu gostu gostijo. Kraljičina Alenčica razkaže Peterčku vso lepoto Matjaževga kraljestva in mu prinese najlepših igrač. Peterček se spominja babice in revnih ljudi na zemlji. Povabi kraljičino, — kar bi ne smel storiti — naj osreči vse ljudi. Hudobni poveljnik telesne straže ga je k temu nagovoril. Tedaj zagrmí v celem Matjaževem kraljestvu, grad se strese in temna noč objame vso Matjažovo vojsko in jo zaziblje v dolgo, brezkraino spanje. Čarovnik, mesec, Palčki in palčice se čudijo Peterčku — otroku človeškemu; kaj takega niso še nikdar videli. Čarovnika pričarata Peterčku najboljših štruktjev in potic, za spomin mu dasta pa zlato jabolko. Vsa bajna lepota in čudeža svetonočna pa ne odvrnejo Peterčka, da bi se vedno in vedno spominjal svoje mamice. Ko pride sv. Družina s svetniki in angeli v gozd, poprosi Peterček Jezuščka naj ga pelje k ljubi mamici. Jezušček obljubi, da pride ponj. Utrujen je Peterček od dolge poti; čarovnika mu pripravita mehko posteljico. Tudi v spanju kliče Peterček svojo mamico in lasten krik ga prebudi. Razočaran se ogleduje in spozna, da so bile vse to le sanje. Babici pripoveduje o tem. Bolezen se mu naglo slabša. Babica odhiti po — sosede — Peterček je sam. Kliče mamico! Po kratkem smrtnem boju izdihne. Nebesa se odpro in po zlatih stopnicah pride Jezušček in odpelje Peterčka v nebesa k mamici, k očetu, k Bogu.

R — — k.

Odrešenje.

Kraj vasi čepi tiho in polskrito borna koča; mrak pred sveto nočjo ovija mirno dolinico, le večerna zarja se še lesketa po vaških okencih. — Doli ob vodi, kjer se dolina razširi, se dviga ponosen gradič, last gospodarja fužin, ki so že pred leti s svojim enakomernim udarjanjem pregnale tihi mir iz lepe doline. Okna v graščini so že razsvetljena; gospod in gospa z edinim sinčkom prižigajo svečice na božičnem drevescu. Od fužin prihaja po stezi mlad mož v oguljenem delavskem jopiču; nemirne so njegove kretnje, glava mu omahuje na prsi. — Žena z otročičem v naročju mu pride naproti.

»Kaj ti je, Franc, zamišljen se mi zdiš.«

»Pusti, še prezgodaj boš zvedela.«

»Povej no, saj sem vajena žalosti!«

»Odpuščen sem od dela. — Zakaj sem se neki poganjal za večje meзде svojih sotrpinov. Zdaj imam; res je nekaj dela manj v fužini, pa zato še nisem zaslužil, da me meče gospodar z ženo in otrokom celo iz stanovanja.«

Videl je, da so prvo poizkušnjo za svetogorsko pot prestali, a hotel je še drugo: poizkusiti je hotel, kako bi bilo, če jih zgodaj zjutraj sredi spanja zbudi in spravi na pot, kakor se bi moralo zgoditi, če bi šli na Sv. goro. Izbral je v ta namen Kalvarijo. Določenega dne je bilo že ob 2. zjutraj v zavodu vse pokoncu, dečki so bili koj pripravljeni in so nečakano cepetali z nogami, a morali so čakati, da so se opravile tudi deklíce. Potem so se vzdignili, jedva se je začelo svitati na vzhodu, šli čez soški most in ko so prišli v Grojno, so se se veselo zagnali v hrib, deklíce kajpada bolj spretno. Rosa je nagajala in še ta in ona težava je bila, ta je padel, onemu, ki je hotel poblížnjici v breg in vse prehiteti, je spodrsnilo in zdrčal je daleč nizdol, vsi so se mu smejali, kar se mu je zdelo za malo, in je vnovič poizkusil svojo tekmo in se potem z viška vsem smejal...

Ko je vzhajalo solnce izza Trnovskega gozda so prišli na vrh in se čudili lepoti mladega jutra, uživajoč krasen razgled. Kanonik, ki je bil že nešteto krat na Kalvariji — priljubil se mu je sprehod nanjo — je kazal okolico in razlagal vse znamenitosti.

Na fari je zazvonilo. »In še ravno danes na sveti večer. Vsi ga smejo obhajati v sveti, tihi družinski sreči; mi smo pa danes brez strehe. Ubogi otrok, že zdaj okušaš bridkosti, ki jih nisi zaslužil.«

»Dragi France,« zaplaka žena in se oklene moža, »saj ne tožim, ne jezi se. Vsaj danes pustiva skrbi, danes v sveti noči. Ti si delaven; jaz znam tudi že z mladega prenašati gorje. Zibka najinega otroka je od danes naprej najin dom! —«

»Žena, ti si močnejša,« se utrga mlademu možu, »pojdiva, mrzlo veje iz grape. Mali se lahko prehladi.« —

Pozno v noč je že. Srebrno sije luna na pokojno zemljo. V vrhovih smrek se lovi vetrček in se zdi, da šepeta »slava Bogu na višavah... V koči za vasjo sedita mož in žena sklonjena nad otrokovo zibelko. Njunji duši sta že mirni; sladki mir svete noči in neskaljene ljubezni se preliva iz srca v srce.

»Slišiš,« dvigne žena nenadoma glavo.

»Veter vleče bolj močno, slabo vreme bo za praznike.«

Zopet je vse mirno. Tedaj zadoni plat zvona. »Ogenj« se razlega po vasi, okna se odpirajo, ljudje hite od jaslje in drevesc tja doli k fužinam. Ognjen steber se vije kot grozna pošast pod nebo, razsvetljeno z grozno zarjo. Graščina je že vsa v plamenu, na uho h'je krik nesrečnikov, ki jih je nesreča zadela sredi praznovanja.

»Na svidenje, žena,« poljubi njo in otroka ter hiti po stezi nizdol. Odrčalo se je srce od srca, ker je neki višji glas ukazal na pomoč bližnjiku v nesreči. France je slušal ta glas.

Okoli gradu je že vse bilo na delu. Možje so se vzpenjali po lestvah in podirali goreče stene, da so se sesule s treskom in zavile v oblak smrdečega dima hrabre može. Svoje življenje so stavili v nevarnost, da otmo nesrečno graščakovo družino. Večkrat jim je dal hudo besedo in grd pogled, kot zaslužen skorjo kruha. Na to ni nocoj nihče mislil. Srca vseh so bila blage volje, v njih je bila sveta ljubezen vsejana vanje od nebeškega Deteta, ki se rodi nocoj. Sred prasketanja in šviganja plamena, prereže vso to grozo in lepoto rezek krik »Bog nebeški, moj otrok, moj otrok!« V vrtni utici, kamor so spravili grajsko družino pade v omedlevico mlada gospa; njen edini sinček je ostal pozabljen v plamenih. —

Skozi množico si dela gaz mlad mož, vsa polnost življenja in požrtvovalnosti sije iz njega, ko skoči čez zubelj po udirajoče se tramove. France ni mislil več na graščaka; slišal je le krik ljubečega materinega srca, spomnil se je svoje žene in detetovega nasmeha v zibki, ko je odhitel na pomoč.

Množica pred gorečim poslopjem potihne in nemi grozi. Par tesnih tre-

poskrbel je tudi, da bi se njegovi mali ne prehladili. S seboj je imel nekaj steklenic ogretega vina in prigrizek.

Ko so se nagledali in po vsem izprašali in je bilo treba misliti na odhod, da ne zamudijo pouka, so se spustili po strmini nizdol tako predrzno, da je bil kanonik v skrbeh. Pa so le prišli vsi srečno v dolino, do Grojne, kjer so čakali.

Kanonik jim je napravil pod mostom posebno veselje. Vzel je pištolo in ustrelil, da je odmevalo od oboka in prestrašilo vse. Potem pa so vsi dečki, drug za drugim, streljali pod kanonikovim nadzorstvom in bili veselji poka, ki so ga slišali, in kanonik jim je razložil, kako da slišijo pok ko drugih zvokov ne zaznajo...

Patron gluhonemice je bil sv. Janez krstnik.

Na kresni večer je kanonik spet vzveselil svoje male.

»Ker je tu navada, žgati na predvečer sv. Janeza kresove, sem hotel gluhonemim napraviti tudi veselje. Šli smo na Kostanjevico, odkoder je lep razgled. Ko smo prišli v cerkev, so poklenili gluhonemi nad grobnico

nutkov in na oknu se pokaže rešitelj z graščakovim detetom v naročju. Hitro rjuhe, po njih spusti France otroka dol, materi v objem. — Še on. — Obleka se je že vnela, oči že stopile iz jamic, hitro na platno. — Grozno tresk, streha se vsuje, hrabri rešitelj zgine v ognjenem grobu. —

V tem hipu zazvoni k polnočnici, tiho plavajo melodije čez zasneženo plan in se kradejo v srca otopeli množici na pogorišču. Dete se rodi, na svet prinaša odrešenje. — O, kruta usoda. — Ne, duh božji veje, kjer hoče. Rešen je otrok graščakov; Francetova žena in dete sta dobila pri graščakovih dom, ki ga je zaslužil France s svojo smrtjo. V dušah vseh je pa vzniklo spoznanje. —

Na grobu mladega moža se blesti napis: »Smrt je odrešenje.«

Deset zapovedi za dolgo in srečno življenje.

1. Ne odlašaj na jutri, kar danes lahko storiš.
2. Kar sam lahko storiš, ne ukazuj drugemu.
3. Ne izdajaj denarja brez potrebe.
4. Ne kupuj ničesar samo zato, ker lahko poceni kupiš.
5. Varuj se ošabnosti bolj kot kakote, žeje in mraza.
6. Ne kesaj se, če si se pre malo nasitil.
7. Kar delaš prostovoljno, naj se ti ne zdi težavno.
8. Ne jezi se na ono, kar te še ni doletelo.
9. Začni vsako delo tam, kjer je najlažje.
10. Če si jezen, štej najprej do deset, potem zini; če je tvoja jeza silna, štej do sto!

Tovariš iz ječe.

(Spisal France Bevk.)

Stari pisatelji so imeli navado, pripovedovati svoje zgodbe na način, da so jih polagali drugim v usta. Najstorišim še jaz tako, posebno, ker se je to resnično tako zgodilo.

Gospod Tadej je imel navado, da je pri pripovedovanju pokadil silno mnogo cigaret. Kako da skozi prosojne oblačke dima izgorevajo njegove misli. Ko je zagnal tretji ogorek v kot, je stisnil oči, da je skozi trepalnici sijalo samo za dve luskinii temnega očesa. Njegov glas je bil nežen, skoro pretih.

— Tiste dni je bilo, ko nisem bil tak, kakršen bi moral biti. Ječe so mi bile znane kot domača hiša, sodniki bolj poznani kot lastni bratje. Zakon mi je bil v muko in nadlego in ni čuda tedaj, če sem ga pogosto kršil. Vselej sem trdil, da se mi godi krivica, vendar si nisem mogel predstavljati človeka, ki bi bil zaprt, ne da bi napravil prestopka.

pred kratkim umrlega vojvode Angueleme, ker so že vedeli, da počiva tu njih dobrotnik. Kakor kipi, kakor angeli, ki molijo, so klečali in oče v nebesih je gotovo uslišal njihovo otroško jecljanje. Sveti mrak je že napolnil cerkev, ko smo jo zapustili. Izpred cerkve se nam je nudil krasen pogled: v bližini in v daljavi so plameneli ognji - kresovi. Ko je tu eden pojema, je tam zaplapolal drugi, tretji, četrti, vedno več jih je bilo, vedno novo ugašanje in vsplapolavanje. In zdelo se je, da ne bo konca saj mora imeti slednja vas. Da, še vsaka posamezna hiša svoj kres. Kakor zvezde so žareli na Trnovskih robeh in drugih hribih, vse pa je prekašal kres na Sveti gori. Streljanje in veselo vriskanje se je čulo od povsod. Mladenci skakajo čez plapolajoče kresove, drugi mečejo daleč v temo žareče glovnje, ki na svoji poti iskrece se rišejo čudovite ognjene kroge in druge slike.

Nepopisno je bilo navdušenje in veselje gluhonemih ob teh prizorih, posebej še ko so videli tu in tam še rakete, ki so švigale pod nebo in se ob poku utrile v grozde različnih zvez. ... Pozabili so ob vsem tem, da bo treba zjutraj zgodaj vstati in se na-

Cerovščkov gospod

življenje Valentina Staniča

(Spisal: Joža Lovrenčič)

(Dale.)

Po tem okrepčilu so bili vsi kot krizirani: roke in prsti so se gili neprestano v govoru znamenj, samezne besede in veseli kriki so oglašali tu in tam.

Take vesele prizore more človek občutiti in videti, opisati se ne dajo. Dan se je nagibal, do doma je bilo daleč, kanonik je spet sprožil pilo, zbral vse in veselo so drli vren in prišli na pevnsko polje dečki v rej deklíce so se bolj držale goda, nekatere manjše so celo omale... Vendar so prišli vsi veseli živahni v lepi poletni noči domov avod.

Kanonik se je poslovil in odšel promomu v skrbi, kako bo drugi dan egovimi malimi.

V skrbeh iz tega in onega vzroka šel drugo jutro v zavod, da bi l, če ni kaj maroderjev, a vse mi riteklo veselo naproti, veselje šnjega dne je sijalo še vsem z zov.«

Ko so me nekega vlažnega jesenskega večera zaprli med črne zidove, sem ostal sam, le v kotu je čepela sključena postava človeka, zavita v svojo obleko, kot da hoče izginiti vanjo. Dvoje oči me je gledalo in zdi se mi, da sem razločil tudi neobriti, črni obraz.

Neznanec me ni pozdravil, molčal sem tudi jaz. Pogledal sem po stenah, na zamreženo okno, po predmetih, ki so stali v prostoru in se poizkušal privaditi novemu stanovanju. Legel sem kolikor je bilo mogoče udobno in sklenil spati.

Čez par minut mirnega, v svoje misli potopljenega dihanja, sem zaslišal vzdih. Prihajal je iz kota, kjer je čepel človek in lezel v sebe in rokave svoje obleke. Ne rečem, da bi človek ne smel vzdihovati, toda v ječi je kletev vse bolj spodobna in na mestu. Molčal sem vseeno.

Ko sem zaslišal drugi vzdih, sem dvignil glavo. Neznanec me je videl, in mislil sem, da je preudaril in ne bo več vzdihoval. Ko pa je v nekoliko daljšem presledku storil takisto kot poprej, sem se dvignil in dejal:

»Ti, kaj pa misliš pravzaprav?«

Črn obraz se je dvignil iz privitega ovratnika sukne, usta so se napol odprla, dejale pa niso nič.

»Ti, kdo pa si?« sem ga vprašal nato pol za šalo pol za res.

Kakor odgovori učenec v šoli na vprašanja naglo in nekoliko pojoče, je dejal: »Lovro Perin iz Podrebrja.«

Široko sem se mu zasmejal: »Tako natančno te nisem vprašal. Ker si pa že, kot vidim, pripravljen na kes in na pokoro, pa mi še povej, kaj si storil?«

In mirno, kot da je v vseh bukvah tako zapisano in so mu sodniki že potrdili, je dejal: »Ker sem človeka potegnul iz vode.«

Mislil sem, da je zblaznel. Kar mi je manjkalo spoštovanja pred oblastjo in pred zakonom, mi ga je narava podarila v obili meri za norce. Ne maram jih srečati na cesti, še manj pa v ječi sedeti z njimi. Samota celice in večerna ura, po kateri sem vedel, da nihče več ne pride k meni, je to grozo njegove navzočnosti še poglobila.

On pa je sedel mirno, kot da se ničesar ni zgodilo. Svojo brado je zopet skrivil v krajce ovratnika. Zdelo se mi je, da se trese od mraza. Nato se je izvil iz njegovih prsi glas, ki ni bil podoben človeškemu. Bilo je polsišno cviljenje psa, ki se vije pod gospodarjevimi nogami in prosi.

V resnici vam povem, da je ta glas, ki je prihajal od temne siluete v kotu, vzbujal zono po mojem hrbtu.

S težavo in ne brez primerne resnosti sem zbral besede: »Človek, saj ne moreš, kar govoriš! Zato bi te morali nagraditi!«

Samo smeh njegovih škrbih ust sem videl izza privihanega ovratnika, nato sem še dejal: »Če ti je pa do te šale, vedi, da ni lepo! Si tudi ti

eden tistih, ki še pod vislicami trdijo, da ni nič takega, če so mater ubili.«

Človek, ki je dejal, da mu je ime Lovro, je znova dvignil obraz iz obleke; obrnjen proti meni, kot da me smotri pozorno, je dejal kratko:

»In vendar sem nedolžen.«

Njegov glas, njegova kretanja in njegova postava celo, me je zdajci za gotovo uverila, da nimam norca pred seboj. Morda človeka v zmoti. Morda ga preganja stalna ideja o ne-kaznivosti njegovega dejanja, ali je celo zamenjal dejanje samo; mogoče da je v šali, radi lepšega nasproti meni celo zadevo obrnil na glavo. Dejaj sem mu zato in sami veste, da ne brez ironije in nasmeha na ustnih?

»Ti si nekoga pahnul v vodo?«

»Ne!« se je malone cel izmotal iz obleke, celo konec njegovih črnih prstov sem zagledal. »Oni drugi ga je pahnul. Tone ga je.«

»Tedaj bi bili morali zapreti Toneta.«

»Mene so zaprli. Saj vi ne razumete.«

Užalil me je. Ta, ki je prvič zdihoval med zidovi, me je hotel učiti.

»Ali veš,« sem ga trdovratno tikal, dasi mi je on dejal primerno spoštovanje, »da toliko razumem vseeno, da vem, da ne zapirajo niti utopljenec, ne teh, ki jih iz vode rešujejo. Že osmič sedim v ječi po nedolžnem, a tako po nedolžnem ne, da bi tega ne vedel. In če so te zaprli, so morali vedeti, zakaj so te zaprli. Ne vprašuj me mene, niti sebe.« sem mu dejal, »o tem, njih vprašaj, kako imajo zapisano.«

»Je že dobro,« je dejal Lovro poltiho, ko je pozorno poslušal do konca in se je pomaknil za meter bliže k meni. »Je že dobro. Ne rečem, da ne vedo, jaz ne vem. Morda so mi povedali, a jih nisem razumel. To je, kar človeka žge in peče...«

»Jaz nisem še nikoli vedel. Zdaj na primer tudi ne vem. Pa te pokličejo sodniki in ti povedo.«

»Ne pokličejo me. Saj čakam. Ko ste prišli vi, sem se razveselil: zdaj bo... pa ni bilo. To je zgodba; le počakajte, da povem. Pred leti mu je ubil France očeta...«

»Komu?«

»O Jožetu pripovedujem.«

»Ta je menda utopil človeka, ki si ga ti rešil?«

»Da. Toda pred leti je njegovega očeta ubil France. V pretepu, ni nameraval; le pregloboko ga je zabodel. Tedaj je dobil France tri leta ječe. Malo. Jože je obljubil, da se ne bo kar tako izteklo. Ni se. V poletju je bilo, ko sem kosil travo. Kosila sta tudi Jože in Peter. Ko sta kosila do meje, drug drugemu nasproti, sta se spogledala. Jaz sem slonel na kosi in gledal kaj bo. In vraga, kosila sta tako divje, da sta prikosila skupaj in zaključala kosi. Sporekla sta se in priklicala rajnega očeta iz groba.

Tako smo šli veselo po Solkanski cesti, ko je začela Aurora razsvetljevati vzhodno obzorje. Na koncu dolge vasi Solkana smo počivali za pokopališkim obzidjem podružnice sv. Roka, ker je pihal hladen veter, ki je na tem kraju stalen pojav. Z žarečimi očmi je gledala mladina k cerkvi na gori, ki se je videla tako blizu, in želela, kaj dalje. Pri dveh stebrih, ki jih je postavil Marijin častilec Kerpan, smo nastopili strmo, a dobro ohranjeno pot navzgor. Kmalu smo prišli do studenca, edinega na celi poti, pod ono hišo, o kateri pravijo, da je v njej stanovala pastirica Uršula, ki se ji je prikazala Marija. Tu smo spet počivali in razdelil sem okrepčujoče pijače — oni, ki so mislili pristopiti k obhajilni mizi, so šli z učiteljem, duhovnikom Nardinom, naprej.«

Okrepčani so se spet dvignili in lezli in plazili po bližnjicah navzgor in prišli med Prevalom do prve kapele, odkoder se jim je nudil že lep razgled. Dolinci so ugibali, kje je njihov rodni dom in bilo je prerekanja v znamenjih, vsak je hotel pokazati, da pozna najboljše kraje. Opazujoč razvaline na hribu Sv. Valentina, so

Predno sem mogel vreči koso v stran in hiteti na pomoč, je ležal Peter v reki, ki je tekla mimo.

»Peter?«

»Peter, Francetov brat; France je še v ječi. Jože je zbežal, Peter je dvigal roke iz narastle vode... Ko sem ga potegnul na breg, ni več dihal. Čepel sem ob njem in nisem vedel, kaj storiti.«

»Kaj nisi poklical ljudi?«

»Kje?« je dejal in postal tišji z glasom. »Saj ni bilo nikogar. Le orožniki so prišli. Kaj jaz vem odkod. Ko so zagledali mrliča, so me začeli izpraševati. Kaj sem jim vedel odgovoriti, ko ne znam njih jezika! Včasih sem priznal, včasih sem zanikal. Nato so me uklenili...«

To je bila prokleta zgodba, v svojem življenju nisem take slišal. Gledal sem tega človeka in če bi ne bila zgodba bolj žalostna nego smešna, bi se mi bil zasmejal. In ne vem čemu sem ga vprašal: »Človek božji, na ta način prideš še na vislice. Ali jim nisi dejal, da si nedolžen.«

»Vso pot sem jim pravil: sodniku in vsem gospodom sem dejal, pa so samo prikimali...«

Gospoda moja, ta človek se mi je v resnici smilil. Nikoli me ni skrbelo lastna usoda, usoda tega božjega volka mi je bila na srcu. Zavil se je v široko jopo, vtaknil levo roko v desni rokav in desno v levega, nos pa je stisnil med sprednje škrice ovratnika. Le oči so gledale iz njega. Tako se je stisnil v kot in niti vzdihnil ni.

Če bi bilo v moji moči, da bi se dal v njegovo kožo, zavriskal bi bil, rešil bi se že drugi dan. Zakaj njegov greh ni bil v tem, da je potegnul nekoga iz vode in mu je hotel rešiti življenje, ampak v tem, da je prikimal, kadar bi moral zanikati in zanikal, kadar bi moral prikimati. Morda ga je rešila šele natezalnica dolge sodne razprave s tolmači vred in navzočnost Petrova.

Še tedaj se morda ni zavedel, čemu je bil zaprt in čemu izpuščen. Zakaj komično je, da tega ni mogoče vedeti. Zakoni so pisani za veliko skupino ljudi in ne za vsakega posameznika, v obrambo močnejšega in ne v obrambo šibkega. Njegov greh je bil, da ni razumel jezika, ki ni bil njegov materini jezik in ki sta ga zahtevali pravica in justica. V vodo so ga vrgli in so mu zvezali roke, naj plava...

Premišljeval sem in nisem mogel spati. Drugo jutro sem dejal ječarju: »Vi, ta človek je po nedolžnem tu.«

Ječar me je premeril z dolgim pomenljivim pogledom, nekaj zamrmrlal med brke in skrbno zaklenil vrata.

Pred sodniki sem dejal: »V ječi tiči človek, ki je potegnul mrliča iz vode in je kriv, da ne zna vašega jezika.«

Povedali so mi, da imajo poseben zakon, po katerem me lahko kaznujejo radi norčevanje iz sodne oblasti.

spraševali, kdaj pojdejo nanj. Obljubil jim je kanonik ta izlet že večkrat in topot jim je moral zagotoviti, da jih bo v kratkem peljal k razvalin.

In so šli potem mimo druge in tretje kapele in prišli na višino, kjer je stala četrt in ob njej več lip v najlepšem cvetju. Kanonik je vzel daljnogled in z neizmernim veseljem so eden za drugim gledali Gorico, Brda, Kras in morje, po katerem so videli pluti ladje. Ko so se nagledali, so se vrgli na trato in se igrali. Preden so šli dalje, so spet dobili v okrepčilo prigrizek in zraven požirek močnega »ekstra vina.«

Kakor so se ustavljali pri posameznih kapelah in opazovali in si razlagali slike, tako so postajali tudi ob stopniščnih znamenjih vsi veseli in zadovoljni.

Ko so prišli na vrh do cerkve, jih je čakala postrežnica iz zavoda, ki je nesla hrano naprej in povedala kanoniku, da ji je pater Pavel vse konfisciral in prepovedal krčmarju, da ne sme gluhonemim nič dati. Sam jih je hotel pogostiti v samostanu.

Po kratkem uživanju lepega razgleda — kanonik je s prvim pogledom hrepeneče pozdravil svojega

In da imajo v lastno obrambo vedno pripravljen zakon. To je hudč! —

Gospod Tadej je vrgel ogorek cigarete na tla, da se je poslednji oger razpršil po podu in je pljunil. Molčal smo. Mož, z rokami v rokavih, z obrazom v ovratniku je sedel med nami...

F. T.

Prerojenje.

Leto za letom prihaja božič na svet, dvatisočletja skoraj se obnavlja največje zgodovinski dogodek in ponavljamo veselo Kerubovo oznanilo: »Znanjvam vam veliko radost! Nocoj se je rodil Kristus Gospod v mestu Davidovem.«

Dvatisočlet — in svet je ostal hladno, še veliko bolj mrzel je postal, kot je bil v oniskrivnosti polni betlehemski noči. Božič se je umaknil v cerkve, na zunaj se še pozna po darovih in tradicionalnih pozdravih — v duši narodov, družin in posameznikov pa ne najde odmeva. Vsako leto praznuje svet Rojstvo božje, ostaja pa brez notranjega prerojenja.

Mi sami smo pričre tega žalostnega dejstva. Iz vojnih stisk smo pričakovali novega življenja. S fanfarami so nam naznanjali rešitev iz suženjstva in kriz, vsak mesec skoraj se zbirajo voditelji držav k zelenim mizam in govore o svetovnem miru in bratstvu, o razoroženju in pravičnosti — a besede ostajajo samo besede. Nekaj časa smo jim verovali, ker smo bili fantasti, ko smo pa uvideli, da tiči za njihovimi obljubami samopašje, grabežljivost in želja po nadvladi, smo prevarani izgubili zaupanje v te svetovne konference, ki izrabljajo narode le kot žogo svoje nacionalne egoistične politike. Od teh konferenc ni upati prerojenja, odkod naj torej pričakujemo prerojenja?

Lansko leto je imel v Baltimore na Angleškem pomenljivo pridigo nadškof Curley. Takole je zaključil svoj govor: »Možje hodijo iz Genove v Rim, iz Rima v Versailles, iz Versailles v Washington in povsod govore o svetovnem miru. Nešteto besed — nič dejanj. Zakaj? Ena sama božja pot je, ki pelje do miru in ta pot, po kateri bi morali romati nele diplomatije, temveč vsi narodi, pelje v — Betlehem. Ko se bo svet začel vračati zopet h krščanski družini — bo našel šele svetonočni mir!«

Ko bi hotel slišati svet pesem svetonočnih zvonov, ki ga vabijo nazaj h krščanski ideji! Tako prepričevalno dokazuje njihov glas, da narodov ne vodi topa usoda, oblastnost, ampak — velika ideja.

Svet je napredoval tekom stoletij. O naših slovenskih pradedih vemo, da so kot pastirji brez doma z ženami in otroci tavalili po stepah in živeli trpko, priprosto življenje. Kdo jih je izobrazil in ustalil? Kdo jim je vcepil zavest,

znanca — sivi Triglav — so šli v cerkev, da opravijo vsakoletno pobožnost in pomolijo za mrtve in žive dobrotnike. Nepopisno veselje je žarelo iz oči gluhonemih, ko so spustili zastor izpred milostne slike Matere božje. Klečeč in nepremično zroč nanjo so molili gluhonemi in prisostvovali zbrani tihji maši, ki jo je pred glavnim oltarjembral kanonik.

Po maši, med katero so bili obhajani oni, ki jih je spovedal gospod Nardin, so šli vsi v samostan, kjer je bilo pripravljeno 27 obilnih šalic toplega mleka in poleg njih lepi kos kruha...

S paterom Pavlom so šli potem spet v cerkev, kjer sta kanonik in gospod Nardin razlagala svojim gojencem sliko za sliko; iz cerkve jih je potem peljal pater Pavel na samostanski vrt in v gospodarsko poslopje.

Nekateri gojenci so bili žejni. Hlapec je prinesel škap sirotke in veliko zajemalko-posnemalko v obsegu globokega kroznika. Žejni so majali z glavo, češ, tega že ne bomo pili. Kanonik jim je dopovedal, kako je sirotka dobra in zdrava, a odkimovanja le ni bilo konec.

(Dalje prih.)

praviti na pot k Mariji svetogorski... Se ob 10h so šli spat...«

»Dne 24. junija sem prišel ob 1 in pol zjutraj pred zavod, obložen z več krepčilnimi steklenicami, z dvema mojega trkanja bi v ozadiju speča bližnjicad ne slišala, gluhonemi pa pistolama in potrebnimi patronami in z drugo potrebno drobnarijo. Četudi ne, četudi bi razbil oknice in kama. Periculum in mora! Splezal sem na hodnik in prišel v notranjost. Kmalu je bilo vse po koncu in ko je odšla dve, smo se odpravili na pot; češki so šli kot prvi hitro pred nami. Da se ne bi preveč oddaljili, sem moral s strelom opozoriti, naj pridijo bolj polagoma.

S strelom. Iz izkušnje sem namreč poznal, da zaznajo gluhonemi najraje zvok bobna, puške, groma in še posebej pri orglah. Te vrste zvoki vplivajo s svojimi posebnimi zračnimi valovi na strjene slušne organe ali na druga čutila gluhonemih, ki so bolj dovzetna ko pri drugih ljudeh. Tako krepko klicanje ali žvižganje gluhonemih brezpomembno. Zato streljanje edino sredstvo, če je treba raztresene gluhoneme sklicati.

da so bratje in sestre med seboj? Znabiti moč, nasilje?

Nikakor! Notranja ideja socialnosti jih je zvezala, da so enotno udeleževali svojo voljo, premagali ovire ter z razvojem notranjih sil kljubovali Herodom.

Ne zunanje sile, temveč notranje duševne in moralne vrednosti, so odločilne v življenju narodov, to je velika božična vesela vest. Herod in Avgust sta se umaknila, izginila, ker sta se opirala na meč, ideja betlehemske svete noči je zmagala, ker je dosegla duše in jih prenovila.

To je glas svetonočnih zvonov: Narodi naj bodo nositelji idealnih vrednosti pravice, resnice in morale, te naj hranijo in z njimi bogate potomstvo, Narod, ki hoče vzdržati v zgodovini se mora povzpeti na izobrazbi, na resnem prosvetnem delu. Naj ne drži rok križem, češ: saj smo potomci slavni pradedov, živimo od njihove rente; tak narod si je zapisal smrtno obsodbo. Ne z divjo silo, izrabljanjem in zatiranjem, temveč z vztrajnim plemenitim duševnim delom t. j. s plemenito ljudsko prosveto, si zagotovi narod svoje eksistenčno pravo.

Poglejmo v našo deželo! Tudi v naše borne vasi in kočje bo prišla sveta božična noč. Marsikje bo našla uborne domove in bridko revščino, smo pač narod revnih in zatiranih. Pa kaj niso ravno priprosti in ubogi pastirji imeli prvi dostop do novorojenega Deteta, kaj niso oni prvi slišali vesele blagovesti?

Nič zato, če je naš rod uboren na zunanjih dobrinah, da je le bogat na duševnih vrednotah! Je pa ta trditev resnična? Je in ni! Marsikje bodo zastoni zvonili svetonočni zvonovi. Vrata jim bodo zapirale moralno razdejane družine in ušesa si stiskala pred njihovimi blažilnimi zvoki mladina v marsikteri vasi, kjer vlada med njo še Herod zunanje sile in odločujejo njihovo smer Herodiade polne nesramnosti in uživanja. Zanje ne bo svete noči, ker ne poznajo prerojenja.

Drugod bo pa drugače. Sveti večer bo našel nešteto mladih fantov in deklet, ki jim življenje še ni razdejal notranje harmonije. V tej mladini še žive ideali. Zbira se v prosvetna društva, kjer bogati svojo notranjost in se učijo obvladati v poželenju in samogoltnosti. Saj imamo okrog 140 društev, znakov notranje sile našega naroda. Kako hvalevredno je delo teh društev, iz katerih izhaja klic po prerojenju med one, ki jim je pijača in razuzdanost edini ideal. Prosvetna zveza in ž njo ves narod praznuje letos sveto božično noč, pozivljajoč k Detetu in njegovi resnici vse, ki so blage volje.

Pogled na to idealno mladino je razveseljiv. Po vsem svetu se zbira in skuša udeležiti klic svete noči, ki jo vabi h prerojenju. V tej mladini je resniče. Trhla in gnila debela bodo padla, sveže mladike poganjajo na dan.

Ta mladina se ne briga za one, ki ji mečejo polena pod noge. Sveta noč ji priča, da je ideja vere, na kateri sloni njih prosvetno delovanje, zmagovalna. Da, našim prosvetnim društvom ni vera samo zasebna stvar, ne le predmet za lastno dušno prenovitev, temveč preročitvena moč za obnovo družin in za apostolsko delo med brati. V njej je zasidrana moč naroda, njegovega razvoja in obstoja. Ta vera je najlepše božično darilo, ki daje smernice našim društvom, ki so sama ob sebi, pa naj se sklicujejo tudi na zgolj narodni značaj, obsojena na nestalnost in zmoti, če se ne oprimejo skale, ki je Kristus. Iz te vere črpajo naši člani in članice neusahljiv vir za obnovitveno notranje delo po vaseh in družinah.

Ste čitali že kedaj glasilo naših prosvetnih društev? Naš čolnič mu je ime. Povejte mi, ali ne kliče vsaka vrstica v njem mladino nazaj h krščanski družini in njeni obnovi? Kdor hoče naši mladini zagotoviti lepo svetonočno veselje, ki bo odmevalo v harmoničnih zvokih nele na svet večer, temveč dan za dnem med letom, naj agitira in dopira to naše idealno mladinsko glasilo.

Sveta noč bo prišla in zopet odšla. Njene ideje pa bodo odmevale kot glas svetonočnih zvonov v naših društvih in

njihovem glasilu, ter klicale brate in sestre na božično delo, to je na notranjo preroditev našega naroda.

15 Lir

stane „Gor. Straža“ za celo leto 1925. Kdor plača celoletno naročnino takoj dobi na vrh še priljubljen „Goriško Prafiko“ za 1925.

Goriška Mohorjeva družba.

Naš list je že zadnjič objavil, da izidejo kmalu knjige naše Mohorjeve družbe. Štiri so že davno dotiskane in vezane. Pri koledarju je uprav zadnja pol v tisku. Vzrok tej zakasnitvi ni pri družbi. Nesreča je hotela, da so v tiskarni oboje najboljše delavne moči. Poleg tega je tiskarna preobložena z drugim nujnim delom. Pomisliti je tudi treba, da bo koledar dvojarven, kar nalaga tiskarni dvojno delo, toda vse tehnične težkoče bodo kmalu premagane. Rečemo še enkrat: Se malo potrpljenja, da bo potem čimvečje eselje. Urednik, ki je imel knjige in že tiskano gradivo v rokah, zagotavlja, da bodo knjige naročnike po svoji zunanji obliki in po lepi vsebini kar očarale.

Vsak član dobi za plačanih 5 Lir te štiri knjige.

1. KOLEDAR za l. 1925. — Uvodna slika sv. Mohorja, in krasne okvirne slike pri posameznih mesecih so delo slovenskega umetnika Šantelna. Vsak mesec ima naslikano posebno mesto ali trg iz Julijske Krajine tako n. pr. Gorico, Sv. Ivan Trst, Kanal, Tolmin, Kobarid, Bovec, Sv. Lucija, Idrija itd. — Še zanimivejša je vsebina, ki ima prav izvirno razvrstitev: Po zbirki lepih domačih imen sledi pod vzglavjem »Statistika in kronika.« Opis Italije, njene ustave in uprave. Navedajo se potem najnovejši geografski podatki iz Evrope, Azije, Afrike, Amerike, iz peresa strokovnjaka se oblaavlja članek: Koliko je Slovencev? Lepo je spisan razgled po svetu, ki živo in izčrpno opisuje najvažnejše svetovne dogodke. Političnemu pregledu sledi cerkveni. Ponos naše domačije so trije škofje-domačini: Dr. Fran Borgia Sedej, Dr. Alojzij Fogar, Dr. Josip Srebrnič. Koledar podaja njihove slike in življenjepis. Seznanja nas s prosvetnim delom v deželi. Nato je uvrščena povest: Dvakrat poročena, ki bo marsikoga ganila do solz, kakor je nas. — S slikami opisuje Koledar nekaj domačih umetniških spomenikov (iz Krasa in Bovca) ter notranjske gradove. Pod vzglavjem: »Naši možje« — se Koledar spominja pesnika Josipa Pagliaruzzija - Krilana. Iz njegove zapuščine objavlja vrsto mičnih, do zdaj nepoznatih pesmi. Dalje se spominja Josipa Stritarja, Valentina Staniča, Ivana Kokošarja itd. V oddelku »Naša Zemlja«, čitamo zanimivosti o podzemeljskih jamah (Dantevejeva v Tolminu in dr.). Mladini je namenjen posebni kotiček. Razprave o davkih, pristojbinah so važne za vsakogar. Nekaj posebnega nudijo ilustrovane kratkočasnice in smešnice.

Iznenadilo bo veliko število članov. V imeniku je naštetih 74 dosmrtnih članov, med temi pet škofov, in sicer: goriški nadškof Dr. Fran Borgia Sedej, tržaški škof mons. Fogar, ljubljanski škof mons. Jeglič, mariborski škof mons. Karlin in krški škof mons. Srebrnič. — Rednih članov je 11.048 (ena tisoč osem in štirideset).

2. Druga knjiga je zgodovinski roman: Na Indijo. Ruski spisal G. P. Danilevski, preložil Al. Benkovič. Predmet je iz dobe Petra Velikega. Pripovedovanje kar veže bravca. Knjigo spopolnuje članek: Najzname-

nitejši vrhovi slovanske zgodovine. Piše g. Ivan Rejec. Tu najdeš vsa potrebna pojasnila k zgodovinski snovi.

3. Tretja knjiga nosi naslov: PRE-ŽITKARJI. Vsebuje dve povesti iz domačega kmetskega življenja. Spisal jih je češki pisatelj R. V. Rais, poslovenil Dr. Fran Bradač.

4. Četrta knjiga je »Gospodarska čitanka«, sestavljen inž. Rustja. Vsebuje obilo krasne in koristnega gradiva iz gospodarstva.

5. Poleg tega dobi vsak član 1 molitvenik za ceno 2 Lir.

Ali si že plačal naročnino za »Stražo« za leto 1925.? — Ne mudi, ker leto gre h koncu!

Starost v stvarstvu.

Vsemu, kar je na svetu je določena gotova doba bivanja na zemlji. Najmanj časa živi povprečno gotovo miha enodnevnica; kot že ime pove, le en dan. Majski hrošč že 6 tednov; metulj 2 meseca; muhi so prisojeni 3—4 meseci; mravlji 1 leto; istotoliko časa živi povprečno kobilica; zajec živi 6—10 let; gad 10 let; volk 15 let; ravno toliko let mijavka mačka po svetu; pes pa laja tudi po 25 let; konj učka starost do 30 let; jelen do 40; orangutan tudi; čaplja, lev in medved doživijo tudi še 50 let; krokar kar 80; po 100 let pa žive ščuke, krapi, sloni, papagaji in razne želve. Drevesa učkajo splošno visoko starost: akacija 400 let; hrast do 500, naša slovenska, častitljiva lipa čaka na rodove po 1000 let nazaj; smreka učka starost 1200 let; neka vrsta drevja »baobab« v Ameriki, ki je priklila na dan za časa Asircev in Babiloncev, raste še danes. Botaniki ji prištejajo starost kakih 5000 let. Človek, krona vsega stvarstva, pa živi v primeri z navedenimi stvarmi, le malo časa; povprek le po 35 let. Naša mati Zemlja je pa najbrže že pred milijoni let gledala ples planetov in Solna v brezbrezjem vesoljstvu.

Napredek človeštva.

Včasih smo bili vajeni proslavljati le vojne čine raznih junakov; to je še bilo v tisti dobi, ko so vtepal v šolskih klopih v glavo le razne generale in bitke, niso se pa zmenili za kulturne pridobitve. Postanimo pravičnejši in imejmo raje več spoštovanja o teh slednjih, ki imajo v sebi gradilno silo, dočim imajo prvi le uničujočo. Kulturne pridobitve in iznajdbe niso le ponos enega naroda, ampak last vsega človeštva. Oglejmo si nekatere iznajdbe, ki so jih podarili človeškemu rodu veleumi do začetka novega veka:

Okrog 3300 pr. Kr. so že poznali Egipčani lončarstvo; okrog l. 3000 so že znali delati emajlirano posodo; ob istem času so Kitajci izumili pismenke; približno l. 2634 pr. Kr. so iznašli v Kini kompasno iglo (v Evropi jo je izumil šele l. 1302 Italijan Gioja); Asirci so imeli vozove že 2000 let pred Kristusom, v Evropi so jih spoznali komaj 1000 let kasneje; Egipčani so začeli delati kovinaste nože in srpe okrog l. 1800 pr. Kr.; prvi predor (tunnel) 531 m dolg je dal zgraditi nek judovski kralj okrog l. 700 pr. Kr.; prvo resnično zakonodajo je dal v Atenah Solon l. 594 pr. Kr. (Hammurabijev zakonik je nastal pa že krog l. 3000); l. 585 je Tales iz Mileta doznal vzrok solnčnega in luninega mrka ter za magnetične pojave. l. 535 pr. Kr. je učil filozof Pitagora, da je naša zemlja okrogla; 6 let pozneje je Konfucij učil svojo vero v Kini, ki je še danes ukoreninjena; 510 let pred Kristusom je nastal v Indiji budizem, ki šteje danes krog 350 milijonov pristašev; l. 509 so izšle prve rimske postave; l. 351 so prinesli iz Kine sviloprejk v Evropo; geograf Heraklid je prišel l. 325 pr. Kr. do spoznanja, da se zemlja suče okoli svojo osi; škarje so iznašli l. 300 pr. Kr. v Rimu; astronom Aristarh z otoka Sama je dokazal, da se zemlja suče okoli Solna l. 260. Ktezibij, grški mehanik, je l. 150 izumil zobčasto kolesje in zgradil prvo brizgalko; 20

let pozneje je astronom Hiparh določil lego 1080 zvezdam. — Leta 200 po Kristusovem rojstvu je bil upeljan v Evropo bombaž. L. 794 so sezidali v Baddadu prvo tovarno za papir. Milo so spoznali v Rimu že l. 200, po Evropi pa se je razširilo po letu 800. Prvo banko so ustanovili Lombardi l. 808 v Italiji. Benediktinec Guidon iz Arezza je l. 1010 izumil neke vrste klavir, 15 let kasneje pa note. Arabec Alkhasini je l. 1120 napravil prvo tehtnico; Leonard iz Pize je pa l. 1202 seznanil Evropo z arabski in črkami. Florentinec Salvino degli Armati je iznašel l. 1285 očala; slavni matematik Regiomontanus je uvedel l. 1460 decimalni številčni sistem. Med l. 1492 in 1506 je Kristof Kolumb odkril »Novi svet«, Ameriko. Leonardo da Vinci, ki je eden največjih veleumov, kar jih do danes pozna človeštvo, je krog l. 1500 iznašel razne učene aparate; približno v istem času se je Evropejec naučil rabiti najpriprostejše, a vendar najbolj uporabljano orodje, žlico.

Pozdravi slovenskih fantov — vojakov in izseljencev.

Pozdravi iz Pieve di Cadore.

Pozdravi slovenskih fantov-vojakov pridelenih alpskemu gorskemu polku - Pieve di Cadore. Pošljamo mnogo srčnih pozdravov in zraven njih tudi novoletnih voščil starišem, bratom, sestram, fantom in dekletom in sploh vsem kulturnim društvom. Zlasti pa pošljamo pozdrave letniku tisočdevetstopen (1905), kateri premišljuje kdaj mu bo treba s popotnim zavojčkom v roki priromati na naše mesto. Lojk Leopold, Črniče; Gruden Alojzij, Ozeljan; Semenič Jožef, Sv. Vid pri Vipavi; Kovra Jožef, Števerjan in Figel Franjo, Oslavje.

Pozdravi iz Cuna o.

Vesele božične praznike želimo fantje od prvega gorskega topniškega polka vsem: starišem, bratom, sestram in vsem znancem, posebno pa letniku 1905. ter čitateljem priljubljene »Straže«. Leban Anton, Idrija ob Bači; Šinigoj Emil, Sv. Križ na Vipavskem; Kodrič Franc, Renče; Zavrtnih Peter, Solkan; Černigoj Emil, Dobravlje; Lužnik Mihael, Čiginj.

Pozdravi iz Francije.

Vesele božične praznike in srečno novo leto voščimo iz Francije, vsem domačim, posebno pa fantom in dekletom. Pestelj Jožef, Podraga. Curk Ivan, Mesesnel Ivan, Mesesnel Štefan, Goče. Bizjak Nikola, Bizjak Fr. Leban Ivan, Kikelj Ivan, Kikelj Peter, Stržiče. Repič Jožef, Zapuže. Hudolin Franc, Jereb Viktor, Zakriž. Cerin Andrej, Slabe Fr. Otalež; Flander Ivan, Zakojca; Pajntar Fr. Kal; Lenar Jožef, Hudajužna; Tušar Blaž, Poljane; Viktor Makuc, Terezija Makuc, Leopold Makuc, Albina Makuc, Vikec Makuc, Peternel Anton, Obid Franc, Cerkno, med svoje sotrudnike.

Pozdravi iz Belgije.

Rudarji iz rova St. Augusta pošljamo iskrene pozdrave svojim starišem, bratom, sestram ter domačim fantom in dekletom. Vsem želimo tudi vesele božične praznike in srečno novo leto. Mnogo iskrenih voščil tudi g. uredniku.

Kovačič Lud., Bukovec Janez, Bukovec Fr., Gabršček Ivan, Skubin Ant., Kenda Fr., Janeš Andr., Leban Andr., Leban Fr., Kavčič Andr., Krivec Jožef, Manfreda Jak., Kragelj Andr., Gabršček Fr., Drole Albin.

Politično društvo »Edinost« v Gori in Kmetko-delavske zveze voščijo svojim članom vesele božične praznike in blagoslovljeno novo leto, v delu in uspehu.

Letos se je ljudska organizacija Kmetko-delavskih zvez zelo razširila. Ni občine na Goriškem, kjer bi ne imela K. D. z. svojih članov. Če napravi vsak član organizacije v novem letu svojo dolžnost in pridobi še po tri člane, bo štela ljudska organizacija goriških Slovencev 20.000 organiziranih kmetov, delavcev in obrtnikov. Na delo vsi, da bomo organizirani, disciplinirani in močni. V znamenju dela in boljše bodočnosti našega delovnega naroda naj bo blagoslovljeno novo leto.

Razumljivo.

Trgovec prijatelju: „Letos je že celo leto sama zguba pri „kšeftu.“
Prijatelj: „Pa opusti.“
Trgovec: „Odčesa naj pa potem živim?“

Trgovski duh.

„Te naramnice so za celo življenje.“
Kupec: „Prav take iščem. Te vzamem.“
Trgovec: „Smem-li takoj postreči z dvema paroma?“

Kaj je novega na deželi?

Solkan.

Da ne homo delali krivice, smo ugotovili, da je imel g. Lenassi oblastveno dovoljenje za dva plesa in to na prošnjo iz meseca oktobra, ki sta se z ozirom na občo prepoved mogla vršiti šele 7. in 8. decembra. Ravnotako smo ugotovili, da so njegovi lokali zlasti vinska klet moderno urejeni, ter smo iztaknili izborna domača kapljica in pristne kranjske klobase. Spoznali smo tudi, da je g. Lenassi pravi tip veselega Kranjca.

Renče.

V nedeljo na dan nedolžnih otročičev ob 4h popoldne nas počasti učiteljski pevski zbor s svojim koncertom. Pri njem ne sme manjkati niti eden pevec iz Vipavske doline in drugih okrajev. Prihitite v polnem številu!

Brda.

Mnogo čujemo, še več čitamo v italijanskem časopisju kako dan za dnevom zadene roka pravice razne nižje in višje zločince, ki so s svojim nepoštenimi dejanji umazali ponosno zgradbo 2000 letne kulture italijanskega naroda. Toda iz naših Brd se še ni čul glas, da bi prišla pravica k nam, da bi poplačala vse one, ki so vihteli bič po naših hrbtih. Dr. D'Ottono še vedno prosto in nekaznovano hodi po naših tleh.

Gorenje polje pri Kanalu.

Včeraj je bil za našo vas v lepem obdobju dan. Po dolgem molku in spanju je par fantov in mož sklenilo, da se mora poživiti kulturno delovanje, ki je prenehalo oživljati našo vas s smrtjo bivšega kat. izobraževalnega društva. Ko smo zvedeli, da je že kakih 130 postojank krščanske prosvetne misli, je dozorel v nas sklep, da stopimo tudi mi v te vrste. Dva odposlanca Prosvetne zveze sta v res lepah besedah, polnih svetega navdušenja, očrtala načela in delo prosvetnih društev. Izvolil se je takoj delaven odbor, med odbor-nike sta stopila tudi dve naši stari koreninji, ki sta že predvojno dosti pripomogla za društveno gibanje. Ta dva, še Krekova znanca, bosta gotovo držala novo društvo na pravi višini in s svojim vzgledom kazala mladim pot. Fantje, dekleta, možje in žene, v novo društvo, na delo za nas in naše potomce!

Kozana.

Božična noč, — sveta noč.... Besede, ki drhtijo v naših srcih, kajti bliža se ona velika, tajna noč, ko je prišlo odrešenje ponižanemu človeku. Vsakdo se pripravlja, da s čistim srcem praznuje ta veliki dan. Naša cerkev se popravlja. Svetišče je razširjeno, za božič se bo že vršila sveta daritev na glavnem oltarju. Hvaležni smo našemu častitemu g. Blaškotu za požrtvovalnost, s katero je skrbel za obnovitev božjega hrama. Cerkveni zbor bo zapel novo mašo. Vsa sreča, da imamo Maksa Debenjaka, mladega organista, kateri obeta še mnogo. — »Bralno društvo« trenutno ne nastopa javno, toda knjižnica pri-dno deluje. Na praznik sv. treh kraljev se bo vršil redni občni zbor. Rezultat ne bo tako povoljen kakor prešnja leta, ali nadejemo, da nam bo novo leto 1925. bolj dobrohotno.

Solski otroci se sedaj pridno učijo slovenščine v dodatnih urah, kajti protest v »Gor. Straži« nam je pomagal. Mi prizadeti stariši smo vedno zahtevali, da se mora naš otrok učiti slovenščine; da bi pa v šoli svojevoljno postopali z našo deco, tega ne bo-

mo nikdar dopustili. Dobri Bog naj nam dá več sreče v novem letu!

Dornberg.

Na božič in praznik sv. Štefana ob 3 in pol popoldne vprizori »Citainica« lepo božično igro: »Peterčkove poslednje sanje.« Za potrebno bajno razsvetljavo je društvo napravilo popolno električno napeljavo. Nova scenerija odra je ravno dovršena, obleke palčkov in palčič ter Matjaževih vojskakov so izgotovljene. Zeleznska zveza do Dornberga ali Prvacine je nad vse ugodna, tako da nas lahko obišejo tudi okoličani. Igralci in igralci pa bodo poskušali biti zelo, zelo pridni — tako da bomo nazadnje vsi zadovoljni z božičkom! Ugodnost vlakov iz Trsta v Prvacino ob 12.45, iz Gorice v Prvacino ob 13.54 v Dornberg, ob 14.23, iz Ajdovščine dohod v Dornberg 12.06, odhod proti Trstu ob 19.33, proti Gorici ob 20.33, proti Ajdovščini ob 20.46.

Na svidenje za božič in sv. Štefan!

V Ameriki pri Spod. Idriji.

so pred dobrim mesecem pri rudarju Janezu Mažgonu napravili kr. orož. misno preiskavo. Ker so karabin. prav dobro vedeli za kraj, kjer ima Mažgon skrit svoj »veliki kontrabant«, kakor so pisali italijanski časopisi, se sumi, da je bil ovađen od »dobrega prijatelja«. Po laskih časopisih so dobili v hiši 3000 patronov za avstrijske puške, 7 pusk, 6 sabelj, 8 bajonetov, 4 steklenice smodnika in celo granate. Bajne je Mažgon nameraval napraviti mejo med Jugoslavijo in Italijo. — Resnici na ljubo pa bodi povedano, da je stvar zelo, zelo pretirana in tendenciozno pobarvana. Mož je jako priden in vesten delavec, tih in miroljuben. Da bo javnost zvedela resnico, naj sledi tu kratko poročilce. Mažgon je rudar in lovec. Zato je samo posebi razumno, da ima v hiši smodnik in lovsko puško. Vse drugo, o čemer pišejo ital. časopisi, pa je bilo med kamenjem v groblji v bližini hiše. Ko so se po razpadu Avstrije vojaki vračali domov, so metali municijo in orožje proč. Mažgon pa je, da bi se kaka nesreča ne pripetila in nič hudega sluteč vse tako vrženo in semintja ležečo municijo zbral in jo zakopal v grobljo. In pri razkopavanju te groblje so dobili v resnici le 1500 patronov za puško, 4 zarjavele bajonete, sabelj sploh ne, od puške pa le del cevi in bajne 4 »hülsne«, ne pa granate. Seveda so Mažgona vklenili in precej odpeljali v zapor. Sicer sô ga čez nekaj dni izpustili na prosto, toda stvar še ni končana.

Najhujše je pa to, da časopisi stvar tako zasukajo, da s tem le očrnijo Slovence kot protidržavne elemente. Pa saj vemo, kakšni so njihovi nameni! Ne moremo pa razumeti tega, da jugoslovanski časopisi nasedajo italijanskim in slepo poročajo o takih dogodkih v zased. »ozemlju« kot resničnih. Ali nič ne pomislijo, da s tem še oni pomagajo Italijanom blatiti nas in črniti pred javnostjo. To se ne pravi delati za ločene brate! Na mesto, da bi nam stali na strani, nas še bolj tlačite in ponižujete!

Prijateljice in prijatelji ne zabite na našega skupnega prijatelja „Goriško Stražo“!

do 18. decembra nobenega navodila iz Vidma. Kmetje so prihajali v velikem številu vsak dan v Gorico, ali uradnik jim ni mogel pomagati, ker ni bil sam obveščen o odredbi ministerstva. Prizadeti so se obrnili na tajništvo Kmetsko-delavske zveze, ki je znova brzojavilo poslancu Besednjaku v sredo dne 17. dec. sledečo brzojavko:

»Danes v sredo je šel iz Rima ukaz, naj Videm takoj izvrši odredbo o žganjekuhi in poroča o izvršitvi vladi.«

S to brzojavko je šel dr. Bitežnik k tehničnemu uradu v Gorici, kjer se je na novo prepričal, da ne more g. Capozzi ničesar ukreniti v korist žganjekuharjev, ker ni prejel nobenega navodila iz Vidma. Nato je šel dr. Bitežnik v Videm in je posredoval pri tamkajšnjem tehničnem uradu. Isti dan pa je tudi že prišel inženir Urso iz Vidma v Gorico in je dal tukajšnjemu uradu navodila za nadaljno dovoljevanje polovične takse za žganjekuho.

Kaj morajo žganjekuharji storiti?

Vsak, ki hoče dobiti dovoljenje za žganjekuho proti polovični pristojbini, mora prinesiti s seboj tri dokumente, ki mu jih izda županstvo na nekolkovanem papirju:

1. družinski list;
2. potrdilo, da so tropine njegova last;
3. potrdilo, da je imel prosilec tropine (oziroma sadje) pripravljene za žganjekuho že pred 10. novembrom 1924. To potrdilo mora podpisati župan in štiri priče.

Drugo in tretje potrdilo se lahko strnita v eno, ki naj se glasi v italijanski tako-le:

»Il sottoscritto sindaco (commissario) ed i sottoscritti quattro testimoni attestano, che era la materia del sig. . . . la quale egli vuole distillare già approntata prima del 10 novembre 1924 e che è la suddetta materia propria del chiedono.«

Štiri priče morajo to potrdilo podpisati; navesti morajo tudi očetovstvo, bivališče in hišno številko.

Kdaj bo finančni urad odprt?

Dovoljenja daje tehnični finančni urad v Gorici, Via Brigata Pavia. Urad bo izdajal dovoljenja: v ponedeljek, torek, sredo, to je 22., 23., 24. decembra in po božiču: v petek, soboto, ponedeljek in torek, to je 26., 27., 29. in 30. decembra 1924. Urad bo odprt te dni od 7—1 popoldne.

Upamo, da bo na ta način zadoščeno potrebi žganjekuharjev. G. Capozzi bo izvršil gotovo vso svojo dolžnost, kot jo je izvršil tudi do danes.

Da bo mogoče zadostiti potrebi dežele, je tudi tajništvo Kmetsko-delavske zveze dalo uradu za te dni dve pisarniški moči na pomoč. Županstva bodo prejela tozadevno okrožnico s prošnjo, da jo nemudoma razglasijo. Tajništvo Kmetsko - delavske zveze v Gorici.

Novo podjetje.

V teh v gospodarskem oziru za nas tako težkih časih je treba z veseljem pozdraviti vsako inicijativo od strani naših ljudi, katerim je gospodarski napredek in samoosvojitve pri sre. Pod tem geslom se je ustanovila te dni uvozna in izvozna družba z o. z. »Agraria« s sedežem v Gorici, Via Morelli 24, ki se bo pečala osobito z nakupom in prodajo vseh naših in drugih poljskih pridelkov na drobno in debelo. Njeni člani so izključno premožnejši kmetje iz goriške okolice. V povojni dobi smo pomanjkanje sličnega našega podjetja pogrešali in je bila njega ustanovitev z gospodarskega vidika nujno potrebna. Radi tega želimo novoustanovljenemu podjetju najboljši uspeh.

Listnica K. D. Z. in P. D. »Edinosti« v Gorici.

1. T. A. Srpenica: Vaš rekurz je odposlalo tajništvo 20. dec. v Rim na pristojno mesto.
2. K. F. Idrja: O zadevi se bomo razgovorili v kratkem ustmeno. Uredništvo je tozadevni dopis izročilo podpisaneemu tajništvu.
3. I. K. Bovec: Izvršite čimprej, kar Vas je tajništvo naprosilo in vrnite listine čimprej tajništvu.
4. K. M. G. Trebuša: Pošljite nam dokumente o nakazilu zavarovalnine Vašemu očetu.
5. M. J. Ajba: Zglasite se osebno ob priliki v tajništvu.
6. F. K. Volče: Zglasite se ob priliki v tajništvu in prinesite s seboj izvleček o konkordatu na premičnihah.
7. A. K. Budanje: a) sporočite nam ime svojega moža; polk pri katerem je služil; ali je bil ranjen oziroma na kateri bolezni je zbolel v vojaški službi; b) prošnjo za vproščenje davka vložite potom županstva na Ufficio tecnico di Finanza, Udine.
8. R. F. Zadlog: Prosite notarja, da Vam zniza pristojbino. Tajništvo.

Zahvala.

Ob priliki začasne izgube našega nad vse ljubljenega soproga, očeta itd

Anton-a Jerkič-a

se iskreno zahvaljujemo vsem blagim srcem, ki so pokojniku in nam v najtežjih trenutkih lajšali globoko bol, predvsem blagorodnemu g. dr. Silviu Morpurgu, preč. g. don Agazzi-ju, vsem preblagim g. usmiljenim bratom in vsem onim, ki so predragemu s poslednjim spremstvom, s poklonitvijo cvetja in zlasti z molitvijo izkazali zadnje ljubav. Naj bo vsem Bog plačnik!

Žalujoči rodbini
Jerkič - Vlasič.

V Gorici, dne 19. decembra 1924.

ZAHVALA.

Za mnogostranske izraze odkritosrčnega sožalja, ki smo jih prejeli ob nenadomestljivi izgubi našega srčno ljubljenega, nepozabnega soproga, očeta, sina, brata, zeta, svaka, strica in nečaka

JOŽEFA MOZETIČ - A

izrekamo tem potom vsem našo najprisrčnejšo zahvalo.

Posebej pa se zahvaljujemo prečast. duhovščini, g. dr. Bačarju za požrtvovalno zdravniško pomoč, zastopnikom ter članom šempeterske zadruge za prekrasni venci. domačim pevcem za ganljive žalostinke pred hišo in ob odprtem grobu, darovalcem vencev in končno vsem, ki so našega dragega blagopokojnika v tako častnem številu spremili na njegovi zadnji poti.

Vsem naša najiskrenejša zahvala.

Žalujoča rodbina MOZETIČ in vse ostalo sorodstvo.

Renče, dne 18. decembra 1924.

Vsem dobro znana trgovina

Struchel & Paludetto

se je preselila iz Šolske ulice št. 6

k sadnemu trgu, Corso G. Verdi števil. 7

Prodajalna vseh vrst manufakturnega blaga, ter moškega in ženskega perila

z lastno krojačnico

Izvršuje obleke po najugodnejših cenah. — V zalogi velika izbira moških izgotovljenih oblek.

GOSPODARSTVO.

Žganjekuharjem.

V »Gor. Straži« smo poročali, da je ustanovec Besednjak uspel s svojo zahtevo, da naj se dovoli še nadalje po-

lovična taksa za žganjekuho. Finančno ministerstvo je dalo tehničnemu finančnemu uradu v Vidmu tozadevno navodilo že 4. decembra. Finančni tehnični urad v Gorici pa ni prejel

Delitev zemljišč in občinskih pašnikov!

Katerasibodi informacije ob torkah in četrtkah od 10. do 12. in prošnje pristojni oblasti brezplačno.

Inž. B. SFILIGOJ

in aut. civ. geometer

DOM, ROCCO

zapr. izvedenec

GORICA, Travnik šte. 5
(Piazza Vittoria)

Zgubila se je lovska psica (fermačka) stara 3 $\frac{1}{2}$ leta, spredaj temno kafetasta, zadaj z belimi pikami. Kdor jo dobi, naj javi upravi; dobi primerno nagrado.

Valuta.

Dne 21. decembra si dobil:

za 100 franc. frankov	124.— do 124.—	Lir
za 100 belg. frankov	115.— do 116.50	Lir
za 100 švic. frankov	448.— do 450.—	Lir
za 100 češ.-slov. kron	70.30 do 70.80	Lir
za 100 dinarjev	34.50 do 34.80	Lir
za 1 šterling	108.80 do 109.—	Lir
za 1 dolar	23.24 do 23.24	Lir
za 1 zlato marko	448.— do 450.—	Lir
za 100 avst. kron	0.0320 do 0.0320	Lir

Beneške obligacije.

Dne 21. decembra: Srednji kurs L. 82.07, v Trstu 82.10; v Milanu 82.15, v Rimu 82.— L.

ABADIE?

Evo vam

Abadie!

Najizvrstnejši
cigaretni papir

Listnica uredništva.

F. K., Col: Ker je dopis povsem oseben, prosimo, da nas obvestite, če ga lahko približno kot »poslano«. Pozdravi.

Darovi.

Za Slovensko sirotišče: P. n. Friderik Lenardič v Kozbani 50 L. Neimenovani 200 L.

Kupujem kože

domačih in divjih živali: lisic, kun, vider, divjih mačk, dihurjev, jazbecev, divjih koz, zajcev i. t. d. Lovci in nabiralci kož vprašajte za ceno predno prodaste vaše blago.

FRANC STRES,

Kobarid (Caporetto).

Zaloga usnja in vseh čevljarских potreščin. Zaloga raznovrstnega obvala ročnega in tovarniškega dela. Cene — da se ni bati konkurence V zalogi imam vedno jančkove in druge kože za kožuhe.

Samo pri tvrdki

Anton Trpin & Comp.

zaloga manufakturnega blaga
v Gorici - Via Rastello št. 10

kupite
po nizkih cenah.

Vsak dan novi dohodi!!

Bogata izbira perila in
drugega blaga za neveste
Cene konkurenčne.

Čitajte — Širite 'Goriško Stražo'!

Fotograf JOSIP NARDIN

se je preselil iz ul. Via Carducci na Koren, nasproti Attemsove palače.

VRTNARJU ALI PA RAZUMNEMU KMETOVALCU oddam z mesecem januarjem v najem hišo, hlev in ograjeno brajdo, s tremi njivami zemlje, razdeljeno v vinograd s 2500 trtami, sadovnjak in vrt za zelenjavo. Voda na razpolago. Bližina mestu. Zagotovljena eksistenca. Oglasite se na naslov: Profesor Josip Makuc, Solkan pri Gorici.

PODRUŽNICA

Ljubljanske kreditne banke v Gorici

Corso Verdi „Trgovski Dom“

Telefon št. 50 — Brzojavni naslov: Ljubljanska banka

Delniška glavnica in rezerve: **CENTRALA LJUBLJANA** Rezerva SHS Din. 10,000.000

Podružnice: Brežice, Celje, Črnomelj, Kranj, Maribor, Metkovič, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst.

Obrestuje vloge na knjižice po 4 $\frac{1}{2}$ %. Na daljšo odpoved vezane vloge po dogovoru.

Nakup in prodaja vsakovrstnega tujega denarja. Izvršuje vse v bančno stroko spadajoče posle najkulantneje

Plačam najvišje cene za kože lisic, podlasic, kun, zajcev, mačk, veveric, jazbecev i. t. d. i. t. d. Prodajam pasti in posebno meso za lov na divjačino.

Delavnica za strojenje in barvanje. Nihče nima pravice kupovati zame.

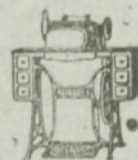
Walter Windspach - Gorica
Via Carducci šte. 6.

Pozor na izpremenjeni naslov!

Prva slovenska tvrdka

JOSIP KERŠEVANI

Gorica, Piazza Duomo št. 9 (desno)

priporoča svojo trgovino najizvrstnejših šivalnih strojev iz svetovno znane nemške tovarne 'MUNDLOS', dvokoles znamke orig. 'KOLUMBIA', belgijskih pušk ter vse k temu spadajoče predmete. Brezplačen poduk v umetnem vezenju, šivanju in krpanju. Lastna mehanična delavnica in popravljavnica Piazza Duomo 5 (vogal ulica Rabatta).

ERNIA

ozdravljena

z najnovejšim pasom BROOCK

Mirodilnica in dišavnica

E. Grapulin-Gorica

naspr. ljudskemu vrtu, Corso Verdi 27.

Teod. Hribar (nasl.) - Gorica

CORSO VERDI 32 - - (hiša Centr. Posoj.)

Velika zaloga češkega platna iz znane tovarne Regenchart & Raymann, vsakovrstno blago za poročence kakor tudi velika izbira moškega in ženskega sukna. Blago solidno! Cene zmerne!

ANDREJ MAVRIČ

Via Carducci št. 3 - GORICA - Via Carducci št. 3

Tovarniška zaloga vsakovrstnega manufakturnega blaga, izgotovljenih oblek, zimskih sukenj, vse po nižanih cenah. - Pri nakupu zahtevajte stenski koledar za l. 1925, katerega dobite brezplačno.